

SIVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sanat Tarihi Ana Bilim Dalı

**AKDAĞMADENİ İLÇESİ VE KÖYLERİNDE BULUNAN
SELÇUKLU SİKKELERİ**

Yüksek Lisans Tezi

Mercan EKİCİ

Sivas
Kasım 2019

SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sanat Tarihi Ana Bilim Dalı

**AKDAĞMADENİ İLÇESİ VE KÖYLERİNDEBULUNAN
SELÇUKLU SİKKELERİ**

Yüksek Lisans Tezi

Mercan EKİCİ

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Erdal ESER

Sivas
Kasım 2019

KABUL VE ONAY

Üniversite: : Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Ana Bilim Dalı : Sanat Tarihi
Tezin Başlığı : Akdağmadeni İlçesi Ve Köylerinde Bulunan Selçuklu Sikkeleri
Savunma Tarihi : 04.10.2019
Danışmanı : Prof. Dr. Erdal ESER

Unvanı - Adı Soyadı

İmza

Jüri Başkanı : Prof. Dr. Erdal ESER

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Meryem ACARA ESER

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Muhammet GÖRÜR

Oy Birliği

Oy Çokluğu

Mercan EKİCİ tarafından hazırlanan Akdağmadeni İlçesi Ve Köylerinde Bulunan Selçuklu Sikkeleri başlıklı tez, kabul edilmiştir./..../.....

Prof. Dr. Ahmet ŞENGÖNÜL
Enstitü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde hazırladığım bu Yüksek Lisans tezinin bizzat tarafımdan ve kendi sözcüklerimle yazılmış orijinal bir çalışma olduğunu ve bu tezde;

- 1- Çeşitli yazarların çalışmalarından faydalandığımda bu çalışmaların ilgili bölümlerini doğru ve net biçimde göstererek yazarlara açık biçimde atıfta bulunduğumu;
- 2- Yazdığım metinlerin tamamı ya da sadece bir kısmı, daha önce herhangi bir yerde yayımlanmışsa bunu da açıkça ifade ederek gösterdiğimi;
- 3- Başkalarına ait alıntılanan tüm verileri (tablo, grafik, şekil vb. dahil olmak üzere) atıflarla belirttiğimi;
- 4- Başka yazarların kendi kelimeleriyle alıntıladığım metinlerini, tırnak içerisinde veya farklı dizerek verdiğim yine başka yazarlara ait olup fakat kendi sözcüklerimle ifade ettiğim hususları da istisnasız olarak kaynak göstererek belirttiğimi,

Beyan ve bu etik ilkeleri ihlal etmiş olmam halinde bütün sonuçlarına katlanacağımı kabul ederim.

01./11./2019

Mercan EKİCİ

ÖN SÖZ

Sikkeler tarihe yakından tanıklık yapma özelliğinden dolayı sanatsal, kültürel, askeri ve ekonomik açıdan belge niteliğinde eserler olmuşlardır. Para politikası her devirde ülkelerin yaşam refahını belirleyen unsur olup, yaşamın vazgeçilmez bir parçası olarak hala yerini korumaktadır.

Bu çalışma, araştırma ve yazıya aktarma aşaması ile birlikte üç senelik bir çalışmanın eseridir. Sikkeler hakkında yeterli kaynak ve yayının olmaması bir Sanat Tarihiçi olarak beni oldukça üzmüştür. Yayınlanmış olan yayın be kaynaklar sayesinde araştırma gerçekleştirilmiş ve Anadolu Selçuklu sikkeleri yorumlanmaya çalışılmıştır.

Araştırmamızın; kısıtlı olan kaynaklara eklenecek yeni bir yayın olarak araştırmacılara yardımcı olacağını düşünmekteyim.

Tez konumu belirlemekte ve tez yazım aşamasında bilgisini, yardımını ve desteğini esirgemeyen değerli danışman hocam Prof. Dr. Erdal ESER'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Jüri üyeleri olarak bilgi ve tavsiyelerinden dolayı Dr. Öğretim üyesi Meryem ACARA ESER, Dr. Öğretim Üyesi Muhammet GÖRÜR ve sevgili bölüm hocam Dr. Öğretim Üyesi Ebru BİLGET FATAHA'ya, ayrıca tez çalışmam için gerekli izni veren ve yardımcı olan Yozgat Müze Müdürlüğü çalışanlarına teşekkür ederim.

Tez yazım aşamasında maddi manevi desteklerini esirgemeyen annem Şükran EKİCİ, babam İsmail EKİCİ ve manevi desteği ile beni motive eden sevgili nişanlım Salih YILDIZ ile yardımlarıyla yanımda olan sevgili arkadaşım Seher CAM'a sonsuz teşekkürü borç bilirim.

Mercan EKİCİ

Sivas 2019

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
KISALTMALAR	iii
TABLO LİSTESİ	v
FOTOĞRAF LİSTESİ	vii
ÖZET	xi
ABSTRACT	xiii
GİRİŞ	1
1.1. Konusu.....	1
1.2. Önemi	1
1.3. Amaç	1
1.4. Kapsam	2
1.5. Yöntem	2
1. ANADOLU SELÇUKLU DEVLETİ'NDE SİKKE	5
2. KATALOG	9
2.1. I. Alaaddin Keykubad Dönemi Sikkeleri (H.616-634) M.1220-1237	9
2.2. II. Gıyaseddin Keyhüsrev Dönemi Sikkeleri (H.634-644) M.1237-1246.....	13
2.3. II. İzzeddin Keykavus Dönemi Sikkeleri (H.644-647) M.1246-1249 İkinci Hükümdarlığı (H.655-658) M.1257-1259	23
2.4. II. İzzeddin Keykavus, IV. Rükneddin Kılıç Arslan ve II. Alaaddin keykubad (Üç Kardeşler Dönemi) (H.647-655) M.1249-1257	35
2.5. IV. Rükneddin Kılıç Arslan Dönemi Sikkeleri (H.646-647) M.1248-1249 İkinci Hükümdarlığı (H.655-663) M.1257-1264	56
2.6. III. Gıyaseddin Keyhüsrev Dönemi Sikkeleri (H.664-681) M.1266-1282	88
3. DEĞERLENDİRME	97
3.1. Darp Merkezleri	97
3.2. Malzeme ve Teknik	102
3.3. Süsleme	102
3.3.1. Sikke Kompozisyonu.....	102
3.3.2. Geometrik Süsleme.....	103
3.3.2.1. Yıldız.....	103

3.3.3. Gezegen ve Burç Tasvirli Süsleme.....	105
3.3.3.1. Güneş	106
3.3.3.2. Venüs (Zühre)	106
3.3.3.3. Aslan	106
3.3.3.4. Çarkıfelek.....	106
3.3.4. Bitkisel süsleme	107
3.3.4.1. Rumi.....	107
3.3.4.2. Palmet.....	107
3.4. Yazı.....	107
SONUÇ.....	109
KAYNAKÇA	111
EKLER.....	115
ÖZ GEÇMİŞ.....	121

KISALTMALAR

Bkz	: Bakınız
C	: Cilt
cm	: Santimetre
Env	: Envanter
Foto	: Fotoğraf
H.	: Hicri
Kat	: Katalog
M.	: Miladi
mm	: Milimetre
No	: Numara
S	: Sayı
s.	: Sayfa
YM	: Yozgat Müzesi

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. Sikkelerin Sultanlara Göre Sayısal Dağılımı	9
Tablo 2. Alaaddin Keykubad Dönemi Sikke Veri Tablosu.....	10
Tablo 3. II. Keyhüsrev Dönemi Sikke Veri Tablosu.....	14
Tablo 4. II. İzzeddin Keykavus Dönemi Sikke Veri Tablosu	24
Tablo 5. Üç Kardeşler Dönemi Sikke Veri Tablosu	36
Tablo 6. IV. Kılıç Arslan Dönemi Sikke Veri Tablosu.....	57
Tablo 7. III. Gıyaseddin Keyhüsrev Dönemi Sikke Veri Tablosu	88
Tablo 8. Sikke Üzerinde Yıldız Süslemesi.....	104

FOTOĞRAF LİSTESİ

Fotoğraf 1: I.Alaaddin Keykubad dönemi ait sikke ön/arka yüz H.619/Kayseri (YM).....	10
Fotoğraf 2: I.Alaaddin Keykubad dönemi ait sikke ön/arka yüz (YM).....	12
Fotoğraf 3: Gıyaseddin Keyhüsrev dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 639/Konya (YM) Müze Envanter No: 4606	15
Fotoğraf 4: II. Gıyaseddin Keyhüsrev dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 639/Konya (YM)	16
Fotoğraf 5: II. Gıyaseddin Keyhüsrev dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 639/Sivas (YM)	17
Fotoğraf 6: II. Gıyaseddin Keyhüsrev dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 639/Sivas(YM)	19
Fotoğraf 7: II. Gıyaseddin Keyhüsrev dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 639/Sivas (YM)	20
Fotoğraf 8: II. Gıyaseddin Keyhüsrev dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 640/Konya (YM)	21
Fotoğraf 9: II. Gıyaseddin Keyhüsrev dönemine ait sikke ön/arka yüz Sivas (YM)	22
Fotoğraf 10: II. İzzeddin Keykavus dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 645/Konya (YM).....	25
Fotoğraf 11: II. İzzeddin Keykavus dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 646/ Konya (YM)	26
Fotoğraf 12: II. İzzeddin Keykavus dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 646/ Konya (YM)	28
Fotoğraf 13: II. İzzeddin Keykavus dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 654/Konya (YM).....	29
Fotoğraf 14: II. İzzeddin Keykavus dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 654/Lulue (YM).....	30
Fotoğraf 15: II. İzzeddin Keykavus dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 658/Lulue (YM).....	32
Fotoğraf 16: II. İzzeddin Keykavus dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 658/ Lulue (YM).....	33

Fotoğraf 17: II. İzzeddin Keykavus dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 660/ Konya (YM)	34
Fotoğraf 18: 3 Kardeşler dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 647/ Sivas (YM)	37
Fotoğraf 19: 3 Kardeşler dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 647/Konya (YM)	39
Fotoğraf 20: 3 Kardeşler dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 648/Konya (YM)	40
Fotoğraf 21: 3 Kardeşler dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 648/Kayseri (YM).....	41
Fotoğraf 22: 3 Kardeşler dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 650/Konya (YM)	43
Fotoğraf 23: 3 Kardeşler dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 651/Sivas (YM)	44
Fotoğraf 24: 3 Kardeşler dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 652/Sivas (YM)	45
Fotoğraf 25: 3 Kardeşler dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 653/Konya (YM)	47
Fotoğraf 26: 3 Kardeşler dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 653/Sivas (YM)	48
Fotoğraf 27: 3 Kardeşler dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 654/Sivas (YM)	49
Fotoğraf 28: 3 Kardeşler dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 654/Sivas (YM)	51
Fotoğraf 29: 3 Kardeşler dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 655/Sivas (YM)	52
Fotoğraf 30: 3 Kardeşler dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 655/..(YM)	53
Fotoğraf 31: IV. Kılıç Arslan dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 656/Konya (YM).....	55
Fotoğraf 32: IV. Kılıç Arslan dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 655/Sivas (YM) .	60
Fotoğraf 33: IV. Kılıç Arslan dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 655/Sivas (YM) .	61
Fotoğraf 34: IV. Kılıç Arslan dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 657/Sivas (YM) .	62
Fotoğraf 35: IV. Kılıç Arslan dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 657/Sivas (YM) .	63
Fotoğraf 36: IV. Kılıç Arslan dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 658/Sivas (YM) .	64
Fotoğraf 37: IV. Kılıç Arslan dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 658/Sarus (YM) .	65
Fotoğraf 38: IV. Kılıç Arslan dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 569/Sivas (YM) .	66
Fotoğraf 39: IV. Kılıç Arslan dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 659/Gümüş (YM).....	68
Fotoğraf 40: IV. Kılıç Arslan dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 659/Gümüşpazar (YM).....	69
Fotoğraf 41: IV. Kılıç Arslan dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 660/Lulue (YM)	70
Fotoğraf 42: IV. Kılıç Arslan dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 660/Sivas (YM)	71
Fotoğraf 43: IV. Kılıç Arslan dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 660/Konya (YM).....	72

Fotoğraf 44: IV. Kılıç Arslan dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 660/Gümüşpazar (YM).....	73
Fotoğraf 45: IV. Kılıç Arslan dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 660/Sarus (YM).	74
Fotoğraf 46: IV. Kılıç Arslan dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 661/...(YM).....	75
Fotoğraf 47: IV. Kılıç Arslan dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 661/Lulue (YM)	77
Fotoğraf 48: IV. Kılıç Arslan dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 661/Lulue (YM)	78
Fotoğraf 49: IV. Kılıç Arslan dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 663/Konya (YM).....	79
Fotoğraf 50: IV. Kılıç Arslan dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 663/Lulue (YM)	80
Fotoğraf 51: IV. Kılıç Arslan dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 664/Konya (YM).....	81
Fotoğraf 52: IV. Kılıç Arslan dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 664/Sivas (YM).	82
Fotoğraf 53: IV. Kılıç Arslan dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 664/Sivas (YM).	83
Fotoğraf 54: IV. Kılıç Arslan dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 664/Sivas (YM).	84
Fotoğraf 55: IV. Kılıç Arslan dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 665/Madenşehir (YM).....	86
Fotoğraf 56: IV. Kılıç Arslan dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 665/Madenşehir (YM).....	87
Fotoğraf 57: III. Gıyaseddin Keyhüsrev dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 664/Sivas (YM).....	91
Fotoğraf 58: III. Gıyaseddin Keyhüsrev dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 664/..(YM).....	92
Fotoğraf 59: III. Gıyaseddin Keyhüsrev dönemine ait sikke ön/arka yüz../Erzincan (YM).....	94
Fotoğraf 60: III. Gıyaseddin Keyhüsrev dönemine ait sikke ön/arka yüz H. 680/Erzincan.....	95

ÖZET

Sikke, uygarlık tarihi boyunca önemli buluşlardan biri olmuş ve ticaret hayatının vazgeçilmez bir parçası olarak kullanılmıştır. Ülkelerin uluslar arası ilişkilerinde para politikası her devirde önemli bir yere sahip olmuştur. Sikkeler üzerlerinde barındırdıkları yazı, motif ve figürler nedeni ile tarih, sanat ve kültürel etkileşim kaynağı olarak kesin bilgiler aktarmasından dolayı belge niteliğinde özelliğe sahip olmuştur. Ayrıca devlet ekonomisinin temel birimi olma özelliğine sahip olan sikkeler siyasal ve sosyal dengenin korunmasına da yardımcı olmuştur. Devletin refah seviyesinin artışına paralel olarak iç barış sağlanmış ve sultanların bütçe zenginliği ile halka karşı gücünün artmasında da büyük rol oynamıştır.

Anadolu Selçuklu Devleti'nin ilk sikke basımı I. Mesud (1116-1155) ile başlamış ve ilk gümüş sikke basımı ise II. Kılıç Arslan (1156-1192) ile devam etmiştir. I. Alaaddin Keykubad (1220-1236) ise sikke üzerinde ilk kez Selçuki sülüsü kullanan sultan olmuş ve devamında II. İzzeddin Keykavus (1246-1248), IV. Kılıç Arslan (1259-1265) ve II. Alaaddin Keykubad (1249-1257) aynı şekilde Selçuki sülüsü geleneğini devam ettirmiştir. Ayrıca bu sultanlar 3 Kardeşler olarak tahta çıkmış müşterek bir hükümdarlık sürmüşlerdir. II. Gıyaseddin Keyhüsrev (1237-1246) ise klasik Selçuklu sikke anlayışının dışına çıkmış ve sikkelerinde Şir-i Hurşit kompozisyonu kullanmıştır. Bu dönemin klasik sikke şekli, sikkenin dış ve iç kısmını kaplayan düz ve inci dizili daire evi olmuştur. Bu şekli tamamlayan süslemeler ise bitkisel rumî motifi ve yıldız motifleri olmuştur. Sikke üzerinde bulunan süslemeleri her sultan kendi arzu, isteğine göre kullanmış ve gücünü en iyi şekilde yansıttıkları olan sikkeler üzerinde lakaplarına ve ünvanlarına yer vermişlerdir.

Bu çalışmanın amacı, Yozgat Müzesi koleksiyonuna 28.07.2015 tarihinde eklenen Anadolu Selçuklu dönemine ait 1005 sikkeyi incelemek ve daha önce incelenmiş olan Anadolu Selçuklu sikkeleri ile benzerlik ve farklılıkları açık bir şekilde tanımlayıp değerlendirmektir.

Anahtar Kelimeler: Anadolu Selçuklu, Sikke, Darphane, Yazı

ABSTRACT

The coin was one of the important inventions through out the history of civilization and was used as an indispensable part of the trade life. Monetary policy has had an important place in the international relations of countries in every era. Because of the inscriptions, motifs and figures they have on them, the coins have the character of documents due to the imprecise information as a source of history, art and cultural interaction. In addition, coins, which are the basic unit of the state economy, helped to maintain the political and social balance. In parallel with the increase in the welfare level of the state, internal peace was achieved and the sultans' budget and power against the people played a major role in increasing.

The first coin printing of the Anatolian Seljuk State started with Mesud I (1116-1155) and the first silver coin printing continued with Kılıç Arslan II. (1156-1192). Alaaddin Keykubad I. (1220-1236) was the Sultan who first used the Seljuk thuluth on the coin and continued to İzzeddin Keykavus II. (1246-1248), Kılıç Arslan IV. (1259-1265) and Alaaddin Keykubad II. (1249-1257) in the same way, he continued the tradition of Seljuk thuluth. In addition, the sultans ascended to the throne as the 3 Brothers and maintained a joint reign. Gıyaseddin Keyhüsrev II. (1237-1246) went beyond the classical Seljuk coin and used the composition of shir-o khorshid in his coins. The classic coin shape of this period has been a flat and pearl circle house covering the outer and inner parts of the coin. The ornaments that complement this shape have been the herbal Rumi motif and the star motifs. Each sultan used the decorations on the coins according to his own desire and will and gave the nicknames and titles on the coins which would best reflect his power.

The main goal of study is to examine the collection of 1005 coins belonging to the Anatolian Seljuk period added on 28.07.2015 the Yozgat Museum collection and to identify and describe the similarities and differences with the previously examined Anatolian Seljuk coins.

Keywords: Anatolian Seljuk, Coin, Mint, Inscription

GİRİŞ

Bu bölümde; çalışmanın konusu, önemi, amacı, kapsamı, araştırma ve izlenen yöntem aktarılmaya çalışılmıştır.

1.1. Konusu

Araştırmamızın konusu Yozgat'ın Akdağmadeni ilçesine bağlı Sarıgüney ve Boğaz köyleri arasındaki bir mevkiye kaçak kazı sonucunda bir küp içerisinde bulunan ve 28.07.2015 tarihinde Hasan Okur'dan satın alınıp Yozgat Müzesi'ne getirilen 1005 Anadolu Selçuklu sikkesinin incelenmesi ve üzerlerinin okunması, süsleme kompozisyonları, değerlendirme ve karşılaştırmalarından oluşmaktadır. Yozgat Müze Müdürlüğü sikkelerin fotoğraflarının çekilmesi dışında çalışılmasına izin vermiştir. Bu sebepten dolayı Yozgat Müze Müdürlüğü arşivine ait olan fotoğraflar kullanılmış ve sikkelerin sınıflandırılması fotoğraf kalitesine göre belirlenmiştir. 1005 Anadolu Selçuklu sikkesi içinden 60 sikke seçilmiş tanımlaması yapılmıştır. 60 sikkenin seçilmiş olması hem fotoğraf kalitesinden hemde birbirlerinin devemi olmalarından kaynaklanmaktadır.

1.2. Önemi

1005 Anadolu Selçuklu sikkesinin toplu halde bulunması ve içeriğinde 5 ayrı sultan (I. Alaaddin Keykubad, II.Gıyaseddin Keyhüsrev, II.İzzeddin Keykavus, IV.Rükneddin Kılıç Arslan ve III.Gıyaseddin Keyhüsrev) adına basılmış müstakil sikkelerin olması ve Üç Kardeşler (II.İzzeddin Keykavus, IV. Kılıç Arslan ve II.Alaaddin Keykubad) adına basılmış müşterek sikkelerden oluşması çalışmamızın önemini arttırmıştır. Ayrıca 28.07.2015 tarihinde bulunmuş olan sikkeler için bir çalışma ve yayınlama yapılmaması önemini arttıran bir diğer etken olmuştur.

1.3. Amaç

Katalogda bulunan 1005 Anadolu Selçuklu sikkesinin incelenmesidir. Sikkeler üzerinde bulunan anlatım, yazı, figür, süsleme ve aralarında bulunan farklılık ile benzerliklerin tespit edilmesidir.

1.4. Kapsam

Katalogda bulunan 1005 Anadolu Selçuklu sikkelerinin üzerlerinin okunması, süsleme kompozisyonları, değerlendirme ve karşılaştırılmalarını kapsamaktadır.

1.5. Yöntem

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın ilk evresi sikkeleri inceleme ve literatür tarama çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. İkinci evresi sikkelerin okunup Türkçe'ye çevirilmesiyle üçüncü aşamaya ulaşılmış ve yazıya aktarılmıştır.

İlk aşamada Yozgat Müzesi ile görüşülmüş ve gerekli bilgi edinilmiştir. Bu bilgiler dahilinde yaygın taraması için Yozgat Müzesi Arşivi, Cumhuriyet Üniversitesi Kütüphanesi, Bozok Üniversitesi Kütüphanesi, Yozgat İl Halk Kütüphanesi'nden faydalanılmıştır.

İkinci aşamada Yozgat Müzesi Arşivi'nden alınan 1005 sikkeden oluşan Anadolu Selçuklu katalogunun fotoğrafları incelenip fotoğraf kalitesine göre okuması yapılmış, Türkçe'ye tercüme edilmiş ve çalışma içeriği belirlenmiştir.

Çalışmanın yukarıdaki evreleri tamamlandıktan sonra "Akdağmadeni İlçesi ve Köylerinde Bulunan Selçuklu Sikkeleri" adlı tez çalışması beş ana başlıkta yazıya aktarılmıştır.

İlk bölümü giriş kısmından oluşmakta ve içeriğinde beş alt başlığı kapsamaktadır. Bu bölümde konusu, önemi, amacı, kapsamı ve yöntemi hakkında bilgi verilmiştir.

İkinci bölümde "Anadolu Selçuklu Devleti'nde Sikke" başlığı ile Anadolu Selçuklu sikkeleri hakkında genel bir bilgi aktarımı sağlanmıştır.

Üçüncü bölümü 5 sultan dönemi ve üç kardeşin birlikte hüküm sürdüğü 3 Kardeşler dönemini kapsayan "Katalog" kısmı oluşturmaktadır. Bu üç kardeşin 2'si II. İzzeddin Keykavus ve IV. Kılıç Arslan hem tek başlarına hemde üç kardeşler olarak sikke bastırılmışlardır. Toplam 6 döneme ayrılan katalogumuz kronolojik olarak sıralanmış ve yine sikkelerde kronolojik sıraları dikkate alınarak katalog numaraları verilmiştir. 1005 sikkelerin sultan dönemine göre sınıflaması ve katalog sıralaması şu şekildedir;

1. I. Alaaddin Keykubad (1220-1237)
2. II. Gıyaseddin Keyhüsrev (1237-1246)
3. II. İzzeddin Keykavus (1246-1259)
4. 3 Kardeşler (1249-1257)
5. IV. Rükneddin Kılıç Arslan (1248-1266)
6. III. Gıyaseddin Keyhüsrev (1266-1283)

Dördüncü bölümde ise “Değerlendirme” kısmı yer almaktadır. Bu bölümde sikkelerin “Darp Merkezleri, Malzeme/Teknik, Süsleme, Yazı” başlıkları ile farklı yönleri ve bezelikleri değerlendirilmiştir.

Çalışmamızın beşinci ve son bölümü ise “Sonuç” kısmından oluşmaktadır. Sonuç olarak 61 yılı kapsayan geniş çaplı bir Anadolu Selçuklu sikke katalogunun ortaya çıkması sağlanmış ve H.619/680 tarih aralığında darp edilmiş beş sultan dönemine ait sikkelerin birlikte muhafaza edilmiş olması karşılaştırmalı olarak sikkelerin farklı ve benzer yönlerini net bir şekilde ortaya koymuştur.

1. ANADOLU SELÇUKLU DEVLETİ'NDE SİKKE

Devlet tarafından ağırlığı belirlenmiş basıma uygun hale getirilmiş, üzerinde hükümdarın veya devletin simge ve isminin bulunduğu, istenildiğinde devlet tarafından tekrar alınabilen madeni para türüne sikke denir. Sikke kelime anlamı olarak Arapça'dan gelen “damga veya nakış basmak için hazırlanmış kalıp” anlamında olup çoğul olarak kullanıldığında ise meskûkât da “damga ile damgalanmış” denilen İslamdevletlerinin kullandığı ödeme aracıdır (Tekin 2009: 179).

Erken tarihlerden beri bütün toplumlarda insanlar gerek alışveriş gerek değer belirlemede bir araç olarak para kullanmıştır. Ülke yöneticileri bu durumu kendi amaçlarına yönelik kullanarak para üzerlerinde isimlerine yer vermiştir. Hatta tahta çıkan her hükümdar kendi adına para bastırarak hükümdarlık simgesi oluşturmuştur. Hükümdarlar halka karşı gücünü ve kudretini göstermek için adlarının yanında övücü unvanlara da yer vermişlerdir. Selçuklu Sultanları da aynı sistemi uygulayarak tahta çıktıklarında adlarına sikke bastırmıştır.

Çünkü Selçuklularda hutbe okutma olayından sonra en önemli egemenlik sembolü sikke bastırmak olmuştur. Aynı zamanda sikke bağımsızlık işaretlerinden biri olma özelliğini taşıdığı için sikke basımı önemli bir yere sahip olmuştur (Çaycı 2008: 49).

Selçuklu devleti üç farklı şekilde sikke basmıştır. Bu maden farklılığı ve devletin zenginliğiyle alakalı olan bir durumdur. Devlet ilk kurulduğunda çoğunlukla bulunması kolay olan bronz ve bakır madeninden fels adı verilen sikkeler basılmıştır.

Fels (çoğ. Fülus): Latince follis kelimesinden Arapçaya geçmiş “akçe, para, mangır” anlamını taşır. Ağırlığı ve boyutları hesaba katılmaksızın bütün bronz ve bakır sikkeler için kullanılmıştır. Rengi kırmızımsı olduğu için halk dilinde “fülus-i ahmer” de denilmiştir. Fels darbı hükümdarlık sembolü sayılmadığı için fels basıldığı bölgelerde sınırlı kalmış ve kullanılmış, ağırlık ve ebatları serbest bırakılmıştır (Artuk 1995: 309-311).

Sonrasında ise hem pahalı hem de bulunması zor olan madenlerden biri olan gümüşten dirhem adı verilen sikkeler basılmıştır.

Dirhem: Eski Yunan Devleti'nden ticaret yoluyla alınan drahmi kelimesi önce Farsça'ya, daha sonra Arapça'ya çevrilmiş ve hem ağırlık hem de para birimi için dirhem kelimesi kullanılmıştır. Dirhem'in ilk ağırlık karşılığı avuç dolusu hardal tohumu, buğday ve arpa ile hesaplanmıştır. Zaman ilerledikçe İslam sikkeleri genel olarak 14 kırat (2,97 gr) olarak sabitlemiştir (Sahillioğlu 1994: 368-369).

Dirhem sonrası altından dinar ismi verilen sikkelerin basımıyla devam edilmiştir.

Dinar: Grek-Latin kökenli denarius kelimesinin Arapça'ya geçmesiyle İslam dünyasında altın paraların adı dinar olmuştur. İslam dünyasında 20-21 kırat (4,25-4,50 gr) arasında ağırlığı olmuştur (Sahillioğlu 1994: 352-353).

Anadolu Selçuklu Devleti ilk dönemlerde sikke basmadığı için Bizans ve diğer İslam devletlerinin paralarından kullanılırken daha sonra Selçukluya has hayvan ve insan tasvirli bakır, gümüş ve altın sikkeler basılmıştır. Anadolu Selçuklu Devleti'nin sikke tarihçesi ise I. Mesud (1116-1155) zamanında basılan bakır sikke ile başlar ve II. Kılıçarslan'ın (1155-1192) ilk altın ve gümüş sikke basımıyla devam eder. Bugüne kadar gelen en eski Anadolu Selçuklu dinarı ise H.573 / M.1171 tarihli Konya darplı dinardır (Tekin 2009: 182).

Anadolu Selçuklu Devleti'nde dinarlar 3,72 – 4,50 gr arasında değişirken, 1 Dinar = 10 dirheme, 1 Dirhem = 2 yarım dirheme, 1 yarım dirhem = 4 çeyrek dirheme eşitti. I. Alaaddin Keykubad döneminde değerinin en yükseğe ulaştığı görülen altın sikkeler 4,5 gr olmuş ve Sikkeî Alaî, Sikke-î Keykubadî ismini almıştır. Çap olarak ise 22-25 mm arasında darp edilmişlerdir (Erkiletlioğlu, Güler 1996: 23). II. Keyhüsrev dönemine ait ünik bir örnek olan 134, 30 gr ağırlığında, 30 dinara denk gelen madalyon mevcuttur (Kucur 2018: 104). Bunun sebebi ülkenin ekonomisi ile ilgili olduğu için zaman zaman ağırlıklar değişikliğe uğramıştır¹.

Selçuklu sikkelerinin kendine has özelliklerinin yanı sıra siyasi, dini, askeri ve sanatsal olarak Anadolu Selçuklu Devleti'ni yansıtmıştır.

¹ Detaylı bkz. (Aykut 2000: 169-181).

Anadolu Selçuklu sikkelerinin ön kısmında dini niteleyen ibarelere yer verilmiştir. Sikkenin ön yüzünde Besmele², Kelime-i Tevhit³ ve Tevbe Suresi 33⁴ ayet yer almıştır (Kucur 2018: 104). Bu özellik Abbasi ve Emevî devletlerinden alınarak uygulanmıştır. Kelime-i Tevhit'in etrafı tek çizgi, inci dizisi veya katmanlı çizgiler ile çevrelenmiştir. Bunların dışında antik kökenli kare form uygulanan sikkelerde mevcuttur. Bu formları çevreleyen basım yeri ve basım tarihi olmuştur.

Sikkenin diğer yüzünde ise sultan isimleri, lakapları ve övücü ifadelerle o dönemin halife ismi de yer almıştır. Sikke üzerinde kendilerini, halk ve Allah arasında elçi olarak gösteren unvanlara, askeri başarılarını belirten övücü isimlerde yer vermişlerdir. Bu unvanlar; Es-sultanü'l-muazzam (en büyük sultan), Es-sultanü'l-âzam (büyük sultan), Ebu'l-feth (fethin babası), Emir'ül Mü'minin (inanınların emiri), Burhan'ül Emir'ül Mü'minin (inanınların emirinin delili, tanığı), Zıll Allahü fill âlem (âlemde Allah'ın gölgesi) El-Mansur (Allah'ın yardımıyla galip gelmiş) şeklinde sikkelerin üzerinde yer almışlardır (Erkiletlioğlu, Güler 1996:11-25).

Selçuklu sikkelerinde halifeye bağlılığını göstermek için ve saygıdan kaynaklı halife ismi yer almıştır. Sikkelerde bulunan diğer ifadeler ise yine saygıdan halifeyi yüceltmek için kullanılmıştır (Çaycı 2008: 59).

Selçuklu sikkelerinde genel olarak insan ve hayvan tasviri az kullanılmıştır. Bunların içinde en yaygın olanı süvari figürleridir. Süvarinin sultanı temsil ettiği düşünülür, at üstünde olan figürün başında hale ve elinde teber veya üçlü mızrak vardır. Özel anlam içeren ok, yay ve mızrak kullanan süvarilerde mevcuttur. Yayını çekmiş hedefte olan boğa veya parsa odaklı oku atmaya hazır halde olan süvari tasvirlerinin sultan olduğu tahmin edilmektedir. Süvarinin kıyafeti, at koşum takımı ve etrafında bulunan gök cisimleri bu tahmini kuvvetlendirmektedir.

Selçuklu sikkelerinde bulunan diğer tasvir ise üstte şua bordürlü insan yüzü güneş tasviri ve altında hareket halinde olan tek veya çift aslan kompozisyonudur

² Bismillahirrahmanirrahim.

³ La ilahe illallah, Muhammedün Resulullah.

⁴ “O, elçisini hidayetle ve hak dini ile gönderdi. Ortak koşanlar O'ndan hoşlanmasada”(Ateş 1975: 191).

(Erkiletlioğlu, Güler 1996: 24). Şir-i Hurşit ismi ile adlandırılan bu kompozisyon sadece II. Gıyaseddin Keyhüsrev sikkelerinde görölür.

Bunlar dışında sikke üzerinde baŐta yazı karakteri olmak üzere gök cisimleri, yıldız motifleri, yay, saadet (uğur) düğümü ve bitkisel süslemelere de yer verilmiştir.

Selçuklu sikkelerinde yazı karakteri olarak en sık kufi hat kullanılmıştır. Kufi hattın kullanılma sebeplerinden biri halifeye bağlılıktan olsada diğer bir sebebi ise köşeli hatlara sahip olmasından kaynaklı estetik bir görünüme sahip olmasıdır. Kufi yazı 9. yüzyıl ile birlikte daha az kullanılmaya başlamış ve yerini sülüs yazıya bırakmıŐtır. Hatta I. Alaaddin Keykubad ile sülüs yazı Selçuklu sülüsü olmuş ve sonrasında da Selçuklu sülüsü geleneği devam ettirilmiştir.

Yazıyı tamamlayan başka bir unsur ise sıkça kullanılan yıldız motifleri olmuştur. Selçuklu sikkelerinde satır aralarında altı ve sekiz kollu olarak karşımıza çıkan yıldız motiflerini Eyyubi ve İnan sikkelerinde de görmekteyiz. Selçukluların bu devletlerden etkilenmiŐ olabileceğini gösterirken bir başka düşünce ise Selçuklu sultanlarının astronmiye düşkünlüğüdür. Yıldızların gök cismi olarak kullanılma ihtimalleri daha doğrudur, çünkü sekiz kollu yıldızın Venüs olarak kullanıldığı yerler vardır. Özellikle önemli isimlerin sultan ibarelerinin yanında ve üzerinde sekiz kollu yıldızla rastlarız (Erkiletlioğlu, Güler 1996: 25).

Bu süslemeleri tamamlayan bitkisel rumi ve palmet motifi olmuştur. Selçuklu'nun mimari eserlerinde sıkça kullandıkları motifi sikke üzerinde de aynı Şekilde görürüz. Asya kökenli olan rumi motifi sikke üzerinde en çok kullanılan bitkisel motif olmuştur. Sikke tepeliklerinde ve satır ayracı olarak sikkeleri süslemiŐtir. Sikkelerin boş kalan kısımlarında ise küçük boyutlarda ay, ok ve çintemani süslemelerinde yer veridiğini görmekteyiz.

2. KATALOG

Katalog bölümü altı dönemden oluşmakta olup içeriğinde beş sultan bulundurmaktadır. Altı dönem olup beş sultandan oluşmasının sebebi üç kardeşin (II. İzzeddin Keykavus, IV. Rükneddin Kılıç Arslan, II. Alaaddin Keykubad) birlikte müşterek tahta çıkmalarından kaynaklanmaktadır (Tablo 1).

Katalogda yer alan 1005 sikkenin malzemesi gümüş olup, sikke türleri dirhemdir. 1005 sikke içinde en erken basım tarihi H.619 iken en geç basım tarihi ise H.680'dir. Sikke kataloğu 61 yıllık geniş çaplı bir koleksiyondan oluşmaktadır.

Katalogda bulunan en hafif sikke 2,65 gr iken en ağır sikke 3,30 gr olup, genel olarak baktığımızda sikke ağırlığı 2,95 gr ile 3 gr aralığındadır. Çap olarak incelediğimizde ise sikkeler 2 ile 2,5 cm aralığındadır. 1005 sikkenin kalınlık boyutu birbirleriyle aynı olup 1 mm kalınlığa sahiplerdir.

Tablo 1. Sikkelerin Sultanlara Göre Sayısal Dağılımı

SULTANLAR	DÖNEMLERİ	SİKKE SAYILARI
I. Alaaddin Keykubad	1220/1237	2
II. Gıyaseddin Keyhüsrev	1237/1246	16
II. İzzeddin Keykavus	1246-49	22
	1257-59	
3 Kardeşler	1249-1257	63
IV. Rükneddin Kılıç Arslan	1248-49	556
	1257-64	
III. Gıyaseddin Keyhüsrev	1266-1283	346
Toplam		1005

2.1. I. Alaaddin Keykubad Dönemi Sikkeleri (H.616-634) M.1220-1237

I. Gıyaseddin Keyhüsrev'in ortanca oğlu olan Alaaddin Keykubad aynı zamanda ağabeyi. İzzeddin Keykavus'un halefidir. İzzeddin Keykavus'un vefatı üzerine H.617/ M.1220 tarihinde Konya'da tahta çıkmıştır (Turan 2017: 374). Alaaddin Keykubad Türkiye Selçuklu Devletine en görkemli dönemlerinden birini yaşatmış adaletli ve sorumluluk sahibi sultan olarak anılmıştır (Ögel 1986: 33). Bu sebepten sikkelerinin üzerinde "es-sultanü'l-azam (büyük sultan) ve es-sultanü'l-muazzam (en büyük sultan)" unvanlarını kullanmıştır.

Altın, gümüş ve bakırdan çok miktarda para bastırılmış ve ekonominin canlanmasını sağlamıştır. Sikke üzerinde kufi⁵ yazı yerine Selçuki sülüsü⁶ kullanan ilk sultan olmuştur. Sikke üzerinde darp merkezi bazen tek yüzde bazen de iki yüzde kullanmıştır. Basım tarihlerinde ise hem rakam hem yazı olarak kullanılmış ve satır aralarındaki boşluklarda süsleme olarak da altı ve sekiz kollu yıldız motifine yer vermiştir (Erkiletlioğlu, Güler 1996: 94).

Tablo 2.Alaaddin Keykubad Dönemi Sikke Veri Tablosu

Envanter No	Basım Yeri	Okunan	Okunamayan	Toplam
4619	[...]		X	
4620	Kayseriye	X		
TOPLAM		1	1	2

1005 sikke içinde Alaaddin Keykubad dönemine ait 2 sikke mevcut olup bu sikkelerden 1'i okunurken diğeri yer yer silik olduğu için basım yeri ve tarihi okunamamaktadır (Tablo 2).

Katalog No: 1.

Fotoğraf⁷1: I.Alaaddin Keykubad dönemi ait sikke ön/arka yüz H.619/Kayseri (YM)

⁵ Kufi: Düzenli, köşeli, dik ve yatay harfler ile geometrik çizgilere dayanan Arap kökenli yazı sanatıdır (Zennûn, Serin 2002:342).

⁶ Selçuklu sülüsü: Sülüs kelime anlamı olarak “üçte bir” demektir. Sülüs yazısının kalem ağız genişliği 2,5-4 mm aralığında iken bu ölçü üç katına çıkarılıp yazıldığında “celi sülüs” (Selçuklu sülüsü) adını alır (Serin 2010: 128-130).

⁷ Fotoğraflar Yozgat Müzesi arşivinden alınmıştır.

Müze Envanter Numarası: 4620

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Tarihi: H.619 / M. 1221-1222

Basım Yeri: Duribe hâza-el dirhem bi-Kayseriye

Çap: 22 mm

Ağırlık: 2,90 gr

Kalınlık: 1 mm

Ön Yüz: El-imam El-Nasır Lidillah emir

Etrafında: ül-mü'minin sene tis'a aşere ve sittemi'e

Açıklaması: Dairesel inci dizisi formu içerisinde iki sıra halinde Selçuklu sülüsü ile "Müminlerin emiri İmam Nasır Lidillah" yazar, bu yazının satır arasını rumi motifi süslemektedir. Etrafında " 619 senesinde" yazar ve yazı boşluklarında sekiz kollu altı yıldız motifi yer alır.

Arka Yüz: Es-Sultanü'l-muazzam Keykubâd bin Keyhüsrev

Etrafında: Duribe Hâza-el dirhem bi-Kayseriye

Açıklaması: Dairesel inci dizisi formu içerisinde üç satır halinde Selçuklu sülüsü ile "En büyük sultan din ve dünyanın temsilcisi Keyhüsrev oğlu Keykubad" yazar, etrafında ise "bu dirhem Kayseri de basıldı" yazmaktadır. Sikke köşelerinde sekiz kollu dört yıldız motifleri vardır ve yazı aralarında noktalara yer verilmiştir.

Katalog No: 2.

Fotoğraf 2: I.Alaaddin Keykubad dönemi ait sikke ön/arka yüz (YM)

Müze Envanter Numarası: 4619

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Tarihi: 6..1

Basım Yeri: Duribe ...

Çap:22,5 mm

Ağırlık: 2,90 gr

Kalınlık: 1 mm

Ön Yüz: El-imam El-Mustansır Billâh e....

Etrafında:senesitemi'e

Açıklaması: Dairesel inci dizisi formu içerisinde iki sıra halinde Selçuklu sülüsü ile “.....İmam Mustansır Bi'llâh” yazar, bu yazının satır arasını altı kollu iki yıldız ve altı kollu yıldızların arasında sekiz kollu bir yıldız motifi yer almaktadır. Etrafında “ 6(..) senesinde” yazar.

Arka Yüz: Es-Sultanü'l-muazzamKeykubad bin Keyhüsrev

Etrafında:Duribe sene 1 (...) sitemi'e

Açıklaması: Dairesel inci dizisi formu içerisinde iki satır halinde Selçuklu sülüsü ile “En büyük sultan Keyhüsrev oğlu Keykubad” yazar, etrafında ise “(.....) basıldı” yazmaktadır. İki satırlık yazıyı ortadan ikiye bölen simetrik rumi motifi sülemekte ve rumi motifinin sağ ve sol kanadında altı kollu birer yıldız motifine yer verilmiştir.

2.2. II. Gıyaseddin Keyhüsrev Dönemi Sikkeleri (H.634-644) M.1237-1246

Alaaddin Keykubad’ın H.634 / M.1237 yılında zehirlenerek öldürülmesinden dolayı tahta büyük oğlu II. Gıyaseddin Keyhüsrev çıkmıştır (Damalı 2001: 213). Mahperi Hatun’dan olma Gıyaseddin Keyhüsrev tahta çıktığında 16 yaşlarındaydı sekiz buçuk yıl tahtta kalan sultan H.643 / M.1246 yılında vefat etmiştir (Turan 2017: 423-476).Keyhüsrev’in sikkeleri klasik tarzda basılmıştır. Sivas darplı sikkeler kufi yazılı iken Konya darplılar Arabî hatlıdır (Erkiletlioğlu, Güler 1996: 122).

Şir-i Hurşit kompozisyonlu dirhemler, Sivas ve Konya’da basılmıştır. Şir-i Hurşit kompozisyonunun ilk basımı H.638 / M.1240-41 yılında Şii isyanı ile başlamış, H.641 / M.1243-44 yılında Köseadağ bozgunu ile sonlanmıştır (Turan 2017: 214). II. Gıyaseddin Keyhüsrev döneminde basılan sikkelerde en dikkat çeken kompozisyon figürlü sikkeler olmuştur. Sikkenin ön yüzünde el-imam el-Mustasır Bi’llâh emir’ül mü’minin yazısı ile sikkenin ortasında yer alan Şir-i Hurşit tasviri olmuştur (Eser 2006: 241). Ayrıca II. Keyhüsrev kendinden önceki sultanlardan farklı olarak sikkelerinde “Es-sultanü’l-muazzam” yerine “Es-sultanü’l-azam⁸” sıfatını kullanmıştır (Kucur 2018: 104).

Bazı varsayımlara göre ise Şir-i Hurşit kompozisyonlu sikkelerin basımı Keyhüsrev’in Tamara Hatun ile evlenmesi ile başlamıştır. Güneşin prensesi temsil ettiği ve aslanın ise sultanı temsil ettiği düşünülür. Diğer bir görüş ise; bu betimlemenin II. Gıyaseddin Keyhüsrev’in arması olabileceği yönündedir. Ayrıca II. Gıyaseddin Keyhüsrev bu tasviri evrenselliği ifade eden unsur olarak kullanmış olabilir. Çünkü II. Gıyaseddin Keyhüsrev’in evrensel dünya görüşü çizgisinde izlediği politika bu görüşü destekler niteliktedir. Bu görüşü kanıtlayan da II.

⁸ II. Gıyaseddin Keyhüsrev ile başlayan bu gelenek, kendinden sonraki sultanlar tarafından da devam ettirilmiştir. Es-sultanü’l-muazzam sıfatını son kullanan sultan ise II. Keyhüsrev’in babası I. Alaaddin Keykubad olmuştur.

Gıyaseddin Keyhüsrev'in adını taşıdığı ve evrensel sıfatların yer aldığı Eğirdir Dünder Bey Medrese kitabesidir. Evrensel nitelik taşıyan aslan ve güneş kompozisyonuna yer verilmiş ve alegorik bir ifade tarzı ile anlatım sağlanmıştır. Artuklu Emirleri tarafından da benzer gelenek uygulanmıştır (Çaycı 2000: 209).

Tablo 3. II. Keyhüsrev Dönemi Sikke Veri Tablosu

Envanter No	Basım Yeri	Okunan	Okunamayan	Toplam
4603	[...]		X	
4604	[...]		X	
4605	[...]		X	
4606	Konya	X		
4607	Konya	X		
4608	Konya	X		
4609	Sivas	X		
4610	Sivas	X		
4611	Sivas	X		
4612	Konya	X		
4613	[...]		X	
4614	Sivas	X		
4615	Sivas	X		
4616	[...]		X	
4617	Sivas	X		
4618	[...]		X	
TOPLAM		10	6	16

Katalogda II. Gıyaseddin Keyhüsrev dönemine ait 16 sikke mevcuttur. Bu sikkelerden 10'u okunur halde olup, 6'sı Sivas darplı iken 4'ü Konya darphanesinde basılmıştır. Geriye kalan 6 sikke yer yer silik olduğu için darp merkezleri ve basım tarihleri okunamamaktadır (Tablo 3).

Katalog No: 3

Fotoğraf 3: Gıyaseddin Keyhüsrev dönemine ait sikke ön/arka yüz H.639/Konya (YM)

Müze Envanter No: 4606

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı: H.639 / M.1241-42

Basım Yeri: Duribe bi-Konya⁹

Çap: 23 mm

Ağırlık:2,95 gr

Kalınlık:1 mm

Ön Yüz: Altta aslan ortada güneş (Şir-i Hürşit) motifi ve üzerinde “El-imam El-Mustansır Bi’llah Emir’ül Mü’minin”

Açıklaması: Dairesel inci dizisi formu içerisinde altta sağa dönük hareket halinde aslan motifi tasvir edilmiştir. Sikkenin tam merkezinde aslanın üzerinde insan suratı ile stilize tasvir edilmiş güneş motifi yer alır. Güneş motifinin üzerinde yarım daire şeklinde tek sıra Arabî hatlı “Müminlerin emiri Mustasım Billah” yazar.

⁹ Şir-i Hürşit benzer örnekler için bkz (Arık 2018: 134-143, Anonim 1994: 37-39).

Altı kollu iki yıldız motifi aslanın ayakları arasında yer alırken sekiz kollu bir yıldız güneşin yanında yer alır.

Arka Yüz: Es-sultanü'l azam Gıyased-dünya ve'd-din Keyhüsrev bin Keykubad

Etrafında: Duribe bi-Konya sene tis'a selasin ve sittemi'e

Açıklaması: Dairesel inci dizisi formu içerisinde üç sıra halinde Arabî hatlı "Büyük sultan din ve dünyanın yardımcısı Keykubad oğlu Keyhüsrev" yazar. Etrafında ise "639 senesinde Konya da basıldı" yazar. Sikke merkezinde yedi kollu bir yıldız varken, es-sultan lafzının üzerindedeki aynı yıldız motifi yer almaktadır.

Katalog No: 4

Fotoğraf 4: II. Gıyaseddin Keyhüsrev dönemine ait sikke ön/arka yüz H.639/Konya (YM)

Müze Envanter No: 4608

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı: H.639 / M.1241-42

Basım Yeri: Duribe bi-Konya

Çap: 22 mm

Ağırlık: 2,95 gr

Kalınlık:1 mm

Ön Yüz:Altta aslan ortada güneş (Şir-i Hürşit) motifi ve üzerinde “El-imam El-Mustasır Billah Emir’ül Mü’minin”

Açıklaması: Dairesel inci dizisi formu içerisinde altta sağa dönük hareket halinde aslan motifi tasvir edilmiştir. Sikkenin tam merkezinde aslanın üzerinde insan suratı ile stilize tasvir edilmiş güneş motifi yer alır. Güneş motifinin üzerinde yarım daire şeklinde tek sıra Arabî hatlı “Müminlerin emiri Mustasım Bi’llah” yazar. Sekiz kollu iki yıldız motifi aslanın ayakları arasında yer alırken altı kollu bir yıldız güneşin yanında yer almaktadır.

Arka Yüz:Es-sultan’ül azam Gıyased-dünya ved-din Keyhüsrev bin Keykubad

Etrafında:Duribe-bi Konya sene tis’a selasin ve sittemi’e

Açıklaması: Dairesel inci dizisi formu içerisinde üç sıra halinde Arabî hatlı “Büyük sultan din ve dünyanın yardımcısı Keykubad oğlu Keyhüsrev” yazar. Etrafında ise “ 639 senesinde Konya’da basıldı” yazar.

Katalog No: 5

Fotoğraf 5: II. Gıyaseddin Keyhüsrev dönemine ait sikke ön/arka yüz H.639/Sivas (YM)

Müze Envanter No: 4610

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı: H.639 / M.1241-42

Basım Yeri: Duribe haza bi-Sivas

Çap: 22 mm

Ağırlık: 3 gr

Kalınlık: 1 mm

Ön Yüz: : Altta aslan ortada güneş (Şir-i Hürşit) motifi ve üzerinde “El-İmam El-Mustasır Bi’llah Emir’ül Mü’minin”

Açıklaması: Dairesel inci dizisi formu içerisinde altta sağa dönük hareket halinde aslan motifi tasvir edilmiştir. Sikkenin tam merkezinde aslanın üzerinde insan suratı ile stilize tasvir edilmiş güneş motifi yer alır. Güneş motifinin üzerinde yarım daire şeklinde tek sıra kufî hatlı “Müminlerin emiri Mustasım Billâh” yazar.

Arka Yüz: Es-sultan’ül-azam Keyhüsrev bin Keykubad

Etrafında: Duribe-bi Sivas fi sene tis’a selasin ve sittemi’e

Açıklaması: Dairesel inci dizisi içerisinde yazı ilekare form oluşturulmuş ve kufî yazı ile dört sıra halinde “Büyük sultan Keykubad oğlu Keyhüsrev” yazar. Etrafında ise “ 639 senesinde Sivas’da basıldı” yazar.

Katalog No: 6

Fotoğraf 6: II. Gıyaseddin Keyhüsrev dönemine ait sikke ön/arka yüz
H.639/Sivas(YM)

Müze Envanter No: 4615

Malzeme Türü: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı: H.639 / M. 1241-42

Basım Yeri: Duribe hâza el-dirhem bi-Sivas

Çap: 22 mm

Ağırlık: 3 gr

Kalınlık: 1 mm

Ön Yüz: : Altta aslan ortada güneş (Şir-i Hürşit) motifi ve üzerinde “El-İmam El-Mustasır Billâh Emir’ül Mü’minin”

Açıklaması: Dairesel inci dizisi formu içerisinde altta sağa dönük hareket halinde aslan motifi tasvir edilmiştir. Sikkenin tam merkezinde aslanın üzerinde insan suratı ile stilize tasvir edilmiş güneş motifi yer alır. Güneş motifinin üzerinde yarım daire şeklinde tek sıra kufi hatlı “Müminlerin emiri Mustasım Billâh” yazar. Aslanın ayaklarının yanında altı kollu iki yıldız motifi yer alır. Güneş motifinin yanında ise sekiz kollu bir yıldız vardır.

Arka Yüz: Es-sultan'ül azam Keyhüsrev bin Keykubad

Etrafında: Duribe hâza el-dirhem bi-Sivas fi sene tis'a selasin ve sittemi'e

Açıklaması: Dairesel inci dizisi içerisinde yazı ilekare form oluşturularak dört sıra halinde kufî hatlı “Büyük sultan Keykubad oğlu Keyhüsrev” yazar. Etrafında ise “bu dirhem 639 senesinde Sivas’da basıldı” yazar.

Katalog No: 7

Fotoğraf 7: II. Gıyaseddin Keyhüsrev dönemine ait sikke ön/arka yüz H.639/Sivas (YM)

Müze Envanter No: 4617

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı: H.639 / M.1241-1242

Basım Yeri: Duribe hazâ-el dirhem bi-Sivas

Çap: 21 mm

Ağırlık: 2,90 gr

Kalınlık: 1 mm

Ön Yüz: : Altta aslan ortada güneş (Şir-i Hürşit) motifi ve üzerinde “El-İmam El-Mustasır Bi’llah Emir’ül Mü’minin”

Açıklaması: Dairesel inci dizisi formu içerisinde altta sağa dönük hareket halinde aslan motifi tasvir edilmiştir. Sikkenin tam merkezinde aslanın üzerinde insan suratı ile stilize tasvir edilmiş güneş motifi yer alır. Güneş motifinin üzerinde yarım daire şeklinde tek sıra kufî hatlı “Müminlerin emiri Mustasım Bi’llah” yazar. Aslanın ayaklarının yanında nokta şeklinde iki süsleme yer alır

Arka Yüz: Es-sultan’ül azam Keyhüsrev bin Keykubad

Etrafında: Duribe hazâ-el dirhem bi-Sivas fi sene tis’a selasin ve sittemi’e

Açıklaması: Dairesel inci dizisi içerisinde çizgi yazı ile kare form oluşturularak dört sıra halinde kufî hatlı “Büyük sultan Keykubad oğlu Keyhüsrev” yazar. Etrafında ise “bu dirhem 639 senesinde Sivas’da basıldı” yazar.

Katalog No: 8

Fotoğraf 8: II. Gıyaseddin Keyhüsrev dönemine ait sikke ön/arka yüz H.640/Konya (YM)

Müze Envanter No: 4612

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı: H.640 / M.1242-43

Basım Yeri: Duribe bi-Konya

Çap: 23 mm

Ağırlık: 2,95 gr

Kalınlık: 1 mm

Ön Yüz: Altta aslan ortada güneş (Şir-i Hürşit) motifi ve üzerinde “El-İmam El-Mustasır Billâh Emir’ül Mü’minin”

Açıklaması: Dairesel inci dizisi formu içerisinde altta sağa dönük hareket halinde aslan motifi tasvir edilmiştir. Sikkenin tam merkezinde aslanın üzerinde insan suratı ile stilize tasvir edilmiş güneş motifi yer alır. Güneş motifinin üzerinde yarım daire şeklinde tek sıra Arabî hatlı “Müminlerin emiri Mustasım Billâh” yazar. Güneş motifinin yanında altı kollu bir yıldız süslemesi yer alır.

Arka Yüz: Es-sultan’ül azam Gıyased’dünya ve’d’din Keyhüsrev bin Keykubad

Etrafında: Duribe bi-Konya sene erbain ve sittemi’e

Açıklaması: Dairesel inci dizisi formu içerisinde üç sıra halinde Arabî hatlı “Büyük sultan din ve dünyanın yardımcısı Keykubad oğlu Keyhüsrev” yazar. Etrafında ise “ 640 senesinde Konya’da basıldı” yazar.

Katalog No: 9

Fotoğraf 9: II. Gıyaseddin Keyhüsrev dönemine ait sikke ön/arka yüz Sivas (YM)

Müze Envanter No: 4609

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı:

Basım Yeri: Duribe ... bi-Sivas

Çap: 22,5 mm

Ağırlık: 2,90 gr

Kalınlık: 1 mm

Ön Yüz: Altta aslan ortada güneş (Şir-i Hürşit) motifi ve üzerinde “El-İmam El-Mustasır Billâh Emir’ül Mü’minin”

Açıklaması: Dairesel inci dizisi formu içerisinde altta sağa dönük hareket halinde aslan motifi tasvir edilmiştir. Sikkenin tam merkezinde aslanın üzerinde insan suratı ile stilize tasvir edilmiş güneş motifi yer alır. Güneş motifinin üzerinde yarım daire şeklinde tek sıra kufi hatlı “Müminlerin emiri Mustasım Billâh” yazar. Aslanın ayaklarının yanında altı kollu bir yıldız motifi yer alır.

Arka Yüz: Es-sultan’ül azam Keyhüsrev bin Keykubad

Etrafında:Duribe hâza el-dirhem bi-Sivas fi sene tis’a selasin ve sittemi’e

Açıklaması: Dairesel inci dizisi içerisinde iki sıra düz çizgi, bir sıra da inci dizisi halinde kare form oluşturularak üç sıra halinde kufi hatlı “Büyük sultan Keykubad oğlu Keyhüsrev” ve azam lafzının üzerinde altı kollu bir yıldız motifi bulunur. Etrafında ise “.....Sivas’da basıldı” yazar.

2.3. II. İzzedddin Keykavus Dönemi Sikkeleri (H.644-647) M.1246-1249 İkinci Hükümdarlığı (H.655-658) M.1257-1259

II. Keyhüsrev’in en büyük oğlu olan II. Keykavus, babası tarafından veliaht tayin edilmemesine rağmen annesi tarafından tahta çıkarılmıştır. Babası tarafından veliaht tayin edilen II. Alaaddin Keykubad babası öldüğünde on yaşlarında olmasından dolayı devlet adamları onu yönetime çıkarmak istemiştir. Hatta vezir Şemseddin veliahtın annesi ile evlenmek istemiştir. Göyük Han’ın tahta çıkma

töreninde Keyhüsrev'in diğ er oğ lu IV. Kılıç Arslan, Keykavus ve vezirin azlini istemiş 25 Mart 1249 (H.649) yılında Sivas'ta bağımsızlığını ilan etmiştir. IV. Kılıç Arslan'ın yönettiğ i bölgeler Kayseri, Malatya, Harput ve Amid emirlikleri olmuştur. Bu durumdan dolayı emirler Şemseddin İsfahani'yi öldürtmüş ve 1249 yılında üç sultanın müşterek yönetimine karar vermişlerdir. Karatay'ın ölümü üzerine 1254 yılında tekrar iç kargaşa başlamış ve IV. Kılıç Arslan tek başına Kayseri'de tahta çıktığını ilan etmiştir. Bu durum karşısında II. Keykavus savaş ilan etmiş ve IV. Kılıç Arslanı mağlup edip ikinci kez tek başına tahtın sahibi olmuştur (Erkilitlioğ lu, Güler 1996: 147-148).

Tablo 4. II. İzzeddin Keykavus Dönemi Sikke Veri Tablosu

Envanter No	Basım Yeri	Okunan	Okunamayan	Toplam
4487	Konya	X		
4488	Lulue ¹⁰	X		
4489	Lulue	X		
4492	Lulue	X		
4493	Konya	X		
4495	Konya	X		
4499	Konya	X		
4500	Lulue	X		
4512	Lulue	X		
4515	[...]		X	
4518	Konya	X		
4522	Lulue	X		
4524	Konya	X		
4526	Konya	X		
4527	Konya	X		
4531	Konya	X		
4532	Lulue	X		
4533	Lulue	X		
4535	Lulue	X		
4536	Konya	X		
4539	Konya	X		
4540	Konya	X		
TOPLAM		21	1	22

¹⁰ Niğde'nin ilçesi Ulukışla'ya bağı bir köydür. Şuanki ismi Hasangazi'dir.

II. İzzeddin Keykavus adına basılmış 22 sikke bulunmaktadır. Bunların 21'i okunur halde olup 12'si Konya darplı iken 8'i Lulue darphanesine aittir. Geri kalan 1 sikke ise yer yer silik olduğu için basım yeri tarihi okunamamaktadır (Tablo 4).

Katalog No: 10

Fotoğraf 10: II. İzzeddin Keykavus dönemine ait sikke ön/arka yüz H.645/Konya (YM)

Müze Envanter No: 4524

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı: H.645 / M.1247-48 (Birinci hükümranlılığına ait)

Basım Yeri: Duribe hâza el-dirhem Konya

Çap:22 mm

Ağırlık: 2,95 gr

Kalınlık: 1 mm

Ön Yüz:La ilaha illallah Muhammedün Resulullah el-imam el-Musta'sım
Billâh emir'ül mü'minin

Etrafinda: fi sene hamse erbain sittemi'e

Açıklaması: Dairesel inci dizisi formu içerisinde yine inci dizisi formla kare oluşturulmuş ve içerisinde dört satır halinde “Allah’tan başka ilah yoktur, Muhammed O’nun elçisidir. Müminlerin Emiri Mustasım Billâh” etrafında “645 senesinde” yazmaktadır.

Arka Yüz: Es-sultan’ül-azam zıll-ullahi fill âlem İzzed-dünya ve’d-din Keykavus bin Keyhüsrev

Etrafında: Duribe hâza el-dirhem Konya

Açıklaması: Dairesel inci dizisi ve yine inci dizili kare form oluşturulmuş içerisinde dört sıra halinde “Büyük sultan âlemde Allah’ın gölgesi din ve dünyanın izzeti Keyhüsrev oğlu Keykavus” ve etrafında “bu dirhem Konya da basıldı” yazar. Keyhüsrev lafzının üzerinde altı kollu çarkıfelek motifî yer alır.

Katalog No: 11

Fotoğraf 11: II. İzzeddin Keykavus dönemine ait sikke ön/arka yüz H.646/ Konya (YM)

Müze Envanter No: 4531

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı: H.646 / M.1248-49(Birinci hükümranlığına ait)

Basım Yeri: Duribe hâza-el dirhem Konya

Çap: 21 mm

Ağırlık: 3 gr

Kalınlık: 1 mm

Ön Yüz: La ilahe illallah Muhammedün Resulullah el-imam el-Musta'sım
Billah emir'ül mü'minin

Etrafında: fi sene hamse erbain sittemi'e

Açıklaması: Dairesel inci dizisi formu içerisinde yine inci dizisi formla kare oluşturulmuş ve içerisinde dört satır halinde "Allah'tan başka ilah yoktur, Muhammed O'nun elçisidir. Müminlerin Emiri Mustasım Billâh" etrafında "646 senesinde" yazmaktadır.

Arka Yüz: Es-sultan'ül-azam zıll-ullahi fill âlem İzzed-dünya ve'd-din
Keykavus bin Keyhüsrev

Etrafında: Duribe hâza el-dirhem Konya

Açıklaması: Dairesel inci dizisi ve yine inci dizili kare form oluşturulmuş içerisinde dört sıra halinde "Büyük sultan âlemde Allah'ın gölgesi din ve dünyanın izzeti Keyhüsrev oğlu Keykavus" yazar ve etrafında "bu dirhem Konyada basıldı" yazar. Keyhüsrev lafzının üzerinde altı kollu yıldız motifi yer alır ve sikkenin alt kısmında da aynı formda iki yıldız mevcuttur.

Katalog No: 12

Fotoğraf 12: II. İzzeddin Keykavus dönemine ait sikke ön/arka yüz H.646/ Konya (YM)

Müze Envanter No: 4518

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı: H.646 / M.1248-49 (Birinci hükümranlığına ait)

Basım Yeri: Duribe hâza-el dirhem bi-Konya

Çap: 22 mm

Ağırlık: 2,90 gr

Kalınlık: 1 mm

Ön Yüz: La ilahe illallah Muhammedün Resulullah el-imam el-Musta'sım
Billâh emir'ül mü'minin

Etrafında: fi sene sitteve erbain sittemi'e

Açıklaması: Dairesel inci dizisi formu içerisinde yine inci dizisi formla kare form oluşturulmuş ve içerisinde dört satır halinde "Allah'tan başka ilah yoktur, Muhammed O'nun elçisidir. Müminlerin Emiri Mustasım Billâh" etrafında "646 senesinde" yazmaktadır.

Arka Yüz: Es-sultan'ül-azam zıll-ullahi fill âlem İzzed-dünya ved-din Keykavus bin Keyhüsrev

Etrafında: Duribe hâza el-dirhem bi-Konya

Açıklaması: Dairesel inci dizisi ve yine inci dizili kare form oluşturulmuş içersinde dört sıra halinde “Büyük sultan âlemde Allah’ın gölgesi din ve dünyanın izzeti Keyhüsrev oğlu Keykavus” yazar ve etrafında “bu dirhem Konya’da basıldı” yazar. Keyhüsrev lafzının üzerinde altı kollu yıldız motifi yer alır.

Katalog No: 13

Fotoğraf 13: II. İzzeddin Keykavus dönemine ait sikke ön/arka yüz H.654/Konya (YM)

Müze Envanter No: 4526

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı: H.654 / M.1256-57 (İkinci hükümranlığına ait)

Basım Yeri: Duribe bi-medinete Konya

Çap: 21 mm

Ağırlık: 3 gr

Kalınlık: 1 mm

Ön Yüz:“El-izzetü lillah”

Etrafında:Duribe bi-medinete Konya fi sene erba hamsin sittemi’e

Açıklaması: Dairesel inci dizisi formu içerisinde yine inci dizisi daire form oluşturulmuş ve içersinde tek sıra halinde “Yücelik Allah’a aittir” yazının altında simetrik rumi motifi yer alır. Etrafında ise “654 senesinde Konya şehrinde basıldı” yazmaktadır.

Arka Yüz: Es-sultan’ül-azam İzzed-dünya ve’d-din ebu’l feth Keykavus bin Keyhüsrev

Açıklaması: Dairesel inci dizisi form içerisinde dört satır halinde “Büyük sultan din ve dünyanın izzeti fethin babası Keyhüsrev oğlu Keykavus” yazar. Dört satırlık yazıyı ikiye bölen simetrik uçları palmetli rumi motifi mevcuttur ve ruminin sağ ve sol kanadında altı kollu uç kısımları bombeli iki yıldız yer alır. Sikkenin alt kısmında da altı kollu üç yıldız yer alır.

Katalog No: 14

Fotoğraf 14: II. İzzeddin Keykavus dönemine ait sikke ön/arka yüz H.654/Lulue (YM)

Müze Envanter No: 4532

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı: H.654 / M.1256-57 (İkinci hükümranlığına ait)

Basım Yeri: Duribe bi-medinete Lulue

Çap: 21,5 mm

Ağırlık: 2,90 gr

Kalınlık: 1 mm

Ön Yüz:“El-izzetü lillah”

Etrafında: Duribe bi-medinete Lulue fi sene erba hamsin sittemi’e

Açıklaması: Dairesel inci dizisi içerisinde yine yazı ile dairesele bir form oluşturulmuş ve tek sıra halinde “Yücelik Allah’a aittir” yazar ve yanında sekiz kollu bir yıldız mevcuttur. Yazının alt kısmında simetrik rumi motifi yer alır. Etrafında ise “654 senesinde Lulue şehrinde basıldı” yazmaktadır. Sikkenin alt kısmında altı kollu iki yıldız yer alır.

Arka Yüz: Es-sultan’ül-azam İzzed-dünya ve’d-din ebu’l feth Keykavus bin Keyhüsrev

Açıklaması: Dairesel inci dizisi form içerisinde dört satır halinde “Büyük sultan din ve dünyanın izzeti fethin babası Keyhüsrev oğlu Keykavus” yazar. Dört satırlık yazıyı ikiye bölen simetrik rumi motifi mevcuttur. Sikkenin üst kısmında simetrik tepelik rumisi yer alır ve sikkenin alt kısmında yazı aralarında altı kollu iki yıldız görülür.

Katalog No: 15

Fotoğraf 15: II. İzzeddin Keykavus dönemine ait sikke ön/arka yüz H.658/Lulue (YM)

Müze Envanter No:4489

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı: H.658 / M.1259-60 (İkinci hükümrânlığına ait)

Basım Yeri: Duribe Medinete Lulue

Çap: 21 mm

Ağırlık:2,70 gr

Kalınlık:1 mm

Ön Yüz: “El-İzzete lillah”

Etrafında: Duribe Medinete Lulue fi sene seman hamsin sittemi’e

Açıklaması: Dairesel inci dizisi formu içerisinde yine yazı ile dairesel form oluşturulmuş ve içerisinde tek sıra halinde “Yücelik Allah’a aittir” yazar ve yanında sekiz kollu bir yıldız mevcut olup yazının altında simetrik rumi motifi yer alır. Etrafında ise “658 senesinde Lulue şehrinde basıldı” yazmaktadır. Sikkenin alt kısmında ise altı kollu iki yıldız bulunur.

Arka Yüz:Es-sultanü'l-azam İzzed-dünya ve'd-din ebu'l feth Keykavus bin Keyhüsrev

Açıklaması: Dairesel inci dizisi form içerisinde dört satır halinde “Büyük sultan din ve dünyanın izzeti fethin babası Keyhüsrev oğlu Keykavus” yazar. Dört satırlık yazıyı ikiye bölen simetrik rumi motifi mevcuttur. Sikkenin üst kısmında simetrik tepelik rumisi yer alır ve sikkenin alt kısmında altı kollu iki yıldız görülür.

Katalog No: 16

Fotoğraf 16: II. İzzeddin Keykavus dönemine ait sikke ön/arka yüz H.658/ Lulue (YM)

Müze Envanter No: 4492

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı: H.658 / M.1259-60 (İkinci hükümdarlığına ait)

Basım Yeri: Duribe medinete Lulue

Çap: 22 mm

Ağırlık: 2,95 gr

Kalınlık: 1 mm

Ön Yüz: “El-İzzete lillah”

Etrafında:Duribe medinete Lulue fi sene seman hamsin sittemi'e

Açıklaması: Dairesel inci dizisi formu içerisinde yine yazı ile daireSEL form oluşturulmuş ve içerisinde tek sıra halinde “Yücelik Allah’a aittir” yazar ve yanında sekiz kollu bir yıldız mevcut olup yazının altında simetrik rumi motifi yer alır. Etrafında ise “658 senesinde Lulue şehrinde basıldı” yazmaktadır. Sikkenin alt kısmında altı kollu iki yıldız yer alır.

Arka Yüz: Es-sultanü'l-azam İzzed-dünya ve'd-din ebu'l feth Keykavus bin Keyhüsrev

Açıklaması: Dairesel inci dizisi form içerisinde dört satır halinde “Büyük sultan din ve dünyanın izzeti fethin babası Keyhüsrev oğlu Keykavus” yazar. Dört satırlık yazıyı ikiye bölen simetrik rumi motifi mevcuttur. Sikkenin üst kısmında simetrik tepelik rumisi yer alır ve sikkenin alt kısmında altı kollu iki yıldız görülür.

Katalog No: 17

Fotoğraf 17: II. İzzeddin Keykavus dönemine ait sikke ön/arka yüz H.660/ Konya (YM)

Müze Envanter No: 4493

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı:H.660 / M.1261-62 (İkinci hükümdarlığına ait)

Basım Yeri: Duribe bi-medinete Konya

Çap: 23 mm

Ağırlık: 2,90 gr

Kalınlık: 1 mm

Ön Yüz: “El-İzzete lillah”

Etrafında: Duribe bi-medinete Konya fi sene sittin sittemi’e

Açıklaması: Dairesel inci dizisi formu içerisinde yine yazı ile daire sel form oluşturulmuş ve iç kısımda inci dizili daire içerisinde tek sıra halinde “Yücelik Allah’a aittir” yazar ve altında simetrik rumi motifi yer alır. Etrafında ise “660 senesinde Konya şehrinde basıldı” yazmaktadır.

Arka Yüz: Es-sultanü’l-azam İzzed-dünya ve’d-din ebu’l feth Keykavus bin Keyhüsrev

Açıklaması: Dairesel inci dizisi form içerisinde dört satır halinde “Büyük sultan din ve dünyanın izzeti fethin babası Keyhüsrev oğlu Keykavus” yazar. Dört satırlık yazıyı ikiye bölen uç kısımları palmetli simetrik rumi motifi mevcuttur. Sikkenin üst kısmında simetrik tepelik rumisi yer alır ve sikkenin alt kısmında altı kollu iki yıldız görülür.

2.4. II. İzzeddin Keykavus, IV. Rükneddin Kılıç Arslan ve II. Alaaddin keykubad (Üç Kardeşler Dönemi) (H.647-655) M.1249-1257

II. İzzeddin Keykavus bölümünde de değindiğimiz gibi II. Gıyaseddin Keyhüsrev’in ölümünden sonra II. Keykavus tahta çıkmış, üç yıl tahtta kalan ve devlet büyüklerinin kararı ile üç kardeşin birlikte tahtı paylaşması ile Keykavus’un sultanlığı son bulmuş üç kardeş (II. Keykavus, IV. Kılıç Arslan, II. Keykubad) birlikte müşterek sultan olmuşlardır. Celalettin Karatay’ın bu politikayı izlemesi Selçuklu Devleti’ni Moğollara karşı korumayı amaçlamasıdır.

II. İzzeddin Keykavus ve IV. Kılıç Arslan hem müşterek hem de müstakil sikke basarken, II. Alaaddin Keykubad sadece müşterek sikke bastırmıştır¹¹.

¹¹ Üç Kardeşler ve bastırdıkları sikkeler için bkz. (Galip 1971: 57-80), (Artuk 1972: 269-286), (Erkiletlioğlu, Güler 1996: 147-206), (Yıldırım, Tekin 2018: 47-67).

Tablo 5. Üç Kardeşler Dönemi Sikke Veri Tablosu

Envanter No	Basım Yeri	Okunan	Okunmayan	Toplam
3974	Sivas	x		
4541	Sivas	x		
4542	Konya	x		
4543	Sivas	x		
4544	Sivas	x		
4545	Sivas	x		
4546	Sivas	x		
4547	Konya	X		
4548	Konya	X		
4549	Konya	X		
4550	Sivas	X		
4551	[...]		x	
4552	Yok	X		
4553	Konya	X		
4554	[...]		x	
4555	Sivas	X		
4556	[...]		x	
4557	Sivas	X		
4558	Konya	X		
4559	Konya	X		
4560	Kayseri	X		
4561	Konya	X		
4562	Konya	X		
4563	Lulue	X		
4564	Konya	X		
4565	Sivas	X		
4566	Sivas	X		
4567	Konya	X		
4568	Konya	X		
4569	Yok			
4570	Sivas	X		
4571	Lulue	X		
4572	Konya	X		
4573	Sivas	X		
4574	Sivas	X		
4575	Konya	X		
4576	Sivas	X		
4577	Sivas	X		
4578	Konya	X		
4579	Konya	X		
4580	Konya	X		
4581	Yok			
4582	Konya	X		
4583	Sivas	X		
4584	[...]		x	
4585	Konya	X		
4586	Sivas	X		
4587	Konya	X		
4588	Konya	X		
4589	Konya	X		

4590	Konya	X		
4591	Sivas	x		
4592	Konya	x		
4593	Konya	x		
4594	Konya	x		
4595	Konya	X		
4596	Sivas	X		
4597	Konya	X		
4598	Konya	X		
4599	Sivas	X		
4600	Konya	X		
4601	Konya	X		
4602	Konya	X		
TOPLAM		59	4	63

3 Kardeşler adına basılmış 63sikke mevcuttur. Bu sikkelerden 59'u okunur halde olup 21'i Sivas, 32'si Konya, 1'i Kayseri ve 2'si Lulue'de basılmıştır. 3 sikkede ise darp merkezi verilmeden darp edilmiştir. Geriye kalan 4 sikke yer yer silik olduğu için basım yerleri ve basım tarihleri okunamamaktadır (Tablo 5).

Katalog No: 18

Fotoğraf 18: 3 Kardeşler dönemine ait sikke ön/arka yüz H.647/ Sivas (YM)

Müze Envanter No: 4557

Malzeme:Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı:H.647 / M.1249-50

Basım Yeri: Duribe bi-Sivas¹²

Çap: 22 mm

Ağırlık: 2,85 gr

Kalınlık: 1 mm

Ön Yüz:: La ilahe illallah Muhammed Resulullah el-imam el-Musta'sım Billâh Emir'ül Mü'minin duribe bi-Sivas sene sebâ erbain sittemi'e

Açıklaması: Dairesel inci dizisi içinde üç sıra halinde sülüs yazıyla“Allah'tan başka ilah yoktur, Muhammed O'nun elçisidir. Müminlerin Emiri Musta'sım Billâh” yazar, alt kısımda“647 senesinde Sivas da basıldı” yazar. Sikkenin yukarsını tepelik rumisi süsler. Yazı aralarında ise noktalar ve küçük çizgisel süslemelere yer verilmiştir.

Arka Yüz: Es-selatinü'l-azam İzzed-dünya ve'd-din Keykavus ve Rükned-dünya ve'd-din Kılıç Arslan ve Alaad-dünya ve'd-din Keykubad Benü Keyhüsrev Berahin Emir'ül Mü'minin

Açıklaması: Dairesel inci dizisi içersinde 5 satır halinde sülüs yazıyla “ En büyük sultanlar din ve dünyanın izzeti Keykavus, din ve dünyanın direği Kılıç Arslan, Keyhüsrev oğlu din ve dünyanın temsilcisi Keykubad müminlerin emirinin delilleri” yazar. Sikkenin en üst kısmında simetrik rumî motifi yer alır ve yazı aralarında nokta ve küçük çizgisel süslemeler yer verilmiştir.

¹²4543 (23 mm, 2,95 gr), 4558 (22 mm, 3,05 gr), 4570 (23 mm, 3 gr), 4573 (22 mm, 2,90 gr), 4576 (23 mm, 3 gr), 4583 (22 mm, 3 gr), 4599 (22,5 mm, 2,90 gr) envanter numaralı sikkeler Sivas basımlı olup sadece ağırlık ve boyutlarında ufak farklılıklara sahip olup diğer özellikleri aynıdır.

Katalog No: 19

Fotoğraf 19: 3 Kardeşler dönemine ait sikke ön/arka yüz H.647/Konya (YM)

Müze Envanter No: 4594

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı: H.647 / M.1249-50

Basım Yeri: Konya

Çap:21 mm

Ağırlık: 2,95 gr

Kalınlık: 1 mm

Ön Yüz : La ilahe illallah Muhammedün Resulullah el-imam el-Musta'sım Billâh Emir'ül Mü'minin duribe fi sene hamsin sittemi'e Konya

Açıklaması: Dairesel inci dizisi içinde 3 sıra halinde sülüs yazıyla“Allah'tan başka ilah yoktur, Muhammed O'nun elçisidir. Müminlerin Emiri İmam Musta'sım Billâh” yazar, alt kısımda “647 senesinde Konya'da basıldı” yazar, rakamlar divani harflerle karışık yazılmıştır. Sikkenin üst kısmında yazı ve yıldız motifini ayıran düz çizgi mevcuttur, çizgi üzerinde uç kısmı bombeli altı kollu bir yıldız ve yanında birer notla bulunur.

Arka yüz: Es-Selatinü'l-azam İzzed-dünya ve'd-din Keykavus ve Rükned-dünya ve'd-din Kılıç Arslan ve Alaad-dünya ve'd-din Keykubad Benü Keyhüsrev Berahin Emir'ül Mü'minin.

Açıklaması: Dairesel inci dizisi içinde 5 sıra halinde sülüs yazıyla “ En büyük sultanlar din ve dünyanın izzeti Keykavus, din ve dünyanın direği Kılıç Arslan, Keyhüsrev oğlu din ve dünyanın temsilcisi Keykubad müminlerin emirinin delili” yazmaktadır. Sikkenin en üst kısmında simetrik rumi motifi yer alır ve yazıların arasında nokta ve küçük çizgisel süslemeler yer alır.

Katalog No: 20

Fotoğraf 20: 3 Kardeşler dönemine ait sikke ön/arka yüz H.648/Konya (YM)

Müze Envanter No: 4548

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı: H.648 / M.1250-51

Basım Yeri: Duribe Konya

Çap:21,5 mm

Ağırlık: 2,95 gr

Kalınlık: 1 mm

Ön Yüz: La ilahe illallah Muhammed Resulullah el-imam el-Musta'asım Billâh Emir'ül Mü'minin duribe fi sene seman erbain sittemi'e Konya

Açıklaması: Daireselinci dizisi içinde 3 sıra halinde sülüs yazıyla“Allah'tan başka ilah yoktur, Muhammed O'nun elçisidir. Müminlerin Emiri Musta'sım Billâh” yazar, alt kısımda “648 senesinde Konya'da basıldı” yazar, rakamlar divani harflerle karışık yazılmıştır. Sikkenin üst kısmını uğur düğümlü rumi motifi süsler ve yazı aralarında ise noktalar ile küçük çizgisel süslemelere yer verilmiştir.

Arka yüz: Es-Selatinü'l-azam İzzed-dünya ve'd-din Keykavus ve Rükned-dünya ve'd-din Kılıç Arslan ve Alaad-dünya ve'd-din Keykubad Benü Keyhüsrev Berahin Emir'ül Mü'minin.

Açıklaması: Dairesel inci dizisi içinde 5 sıra halinde sülüs yazıyla “ En büyük sultanlar din ve dünyanın izzeti Keykavus, din ve dünyanın direği Kılıç Arslan, Keyhüsrev oğlu din ve dünyanın temsilcisi Keykubad müminlerin emirinin delili” yazmaktadır. Sikkenin en üst kısmında simetrik rumi motifi yer alır ve yazıların arasında nokta ve küçük çizgisel süslemeler yer alır.

Katalog No: 21

Fotoğraf 21: 3 Kardeşler dönemine ait sikke ön/arka yüz H.648/Kayseri (YM)

Müze Envanter No:4560

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı: H.648 / M.1250-51

Basım Yeri: Duribe bi-Kayseriye

Çap:21 mm

Ağırlık: 2,95 gr

Kalınlık: 1 mm

Ön Yüz: Lâ İlahe İllallah Muhammedün Resûlullah el-imâmu'l-Musta'sım Bi'llah Emîrü'l-Mü'minîn Duribe fi sene âhad hamsin sittemi'e bi-Kayseriye

Açıklaması: : Dairesel formda inci dizisi içinde 3 sıra halinde sülüs yazıyla“Allah'tan başka ilah yoktur, Muhammed O'nun elçisidir. Müminlerin Emiri Musta'sım Billâh” yazar, alt kısımda “648 senesinde Kayseri'de basıldı” yazar, rakamlar divani harflerle karışık yazılmıştır. Sikkenin üst kısmında uğur düğümlü simetrik rumi motifi yer alır. Yazı aralarında ise noktalar ve küçük çizgisel süslemelere yer verilmiştir.

Arka Yüz: : Es-selatinü'l azam İzzed-dünya ve'd-din Keykavus ve Rükned-dünya ve'd-din Kılıç Arslan ve Alaaddünya ve'd-din Keykubad Benü Keyhüsrev Berahin Emir'ül Mü'minin

Açıklaması: Dairesel inci dizisi içinde 5 sıra halinde sülüs yazıyla “ En büyük sultanlar din ve dünyanın izzeti Keykavus, din ve dünyanın direği Kılıç Arslan, Keyhüsrev oğlu din ve dünyanın temsilcisi Keykubad müminlerin emirinin delili” yazmaktadır. Sikkenin en üst kısmında simetrik rumi motifi yer alır ve yazıların arasında nokta ve küçük çizgisel süslemeler yer alır. İzzed-dünya ve Rükned-dünya isimlerinin üzerinde altı kollu birer yıldız yer alır.

Katalog No: 22

Fotoğraf 22: 3 Kardeşler dönemine ait sikke ön/arka yüz H.650/Konya (YM)

Müze Envanter No: 4579

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı: H.650 / M.1252-53

Basım Yeri: Duribe Konya

.Çap:21 mm

Ağırlık: 2,95 gr

Kalınlık: 1 mm

Ön Yüz: Lâ ilahe illallah Muhammedün Resûlullah el-imam el-Musta'sım
Bi'llah Emîrû'l Mü'minîn Duribe sene seb'â hamsin sittemi'e bi-Konya

Açıklaması: : Dairesel inci dizisi içinde 3 sıra halinde sülüs yazıyla“Allah'tan başka ilah yoktur, Muhammed O'nun elçisidir. Müminlerin Emiri İmam Musta'sım Billâh” yazar, alt kısımda “650 senesinde Konya'da basıldı” yazar, rakamlar divani harflerle karışık yazılmıştır. Sikkenin üst kısmında yazı ve yıldız motifini ayıran düz çizgi mevcuttur, çizgi üzerinde altı kollu bir yıldız ve yanında birer notla bulunur.

Arka Yüz: : Es-selatinü'l-azam İzzed-dünya ve'd-din Keykavus ve Rükned-dünya ve'd-din Kılıç Arslan ve Alaad-dünya ve'd-din Keykubad Benü Keyhüsrev Berahin Emir'ül Mü'minin

Açıklaması: Dairesel inci dizisi içinde 5 sıra halinde sülüs yazıyla “ En büyük sultanlar din ve dünyanın izzeti Keykavus, din ve dünyanın direği Kılıç Arslan, Keyhüsrev oğlu din ve dünyanın temsilcisi Keykubad müminlerin emirinin delili” yazmaktadır. Sikkenin en üst kısmında uğur düğümlü simetrik rumi motifi yer alır ve yazıların arasında nokta ve küçük çizgisel süslemeler yer alır.

Katalog No: 23

Fotoğraf 23: 3 Kardeşler dönemine ait sikke ön/arka yüz H.651/Sivas (YM)

Müze Envanter No: 4565

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı: H.651 / M.1253-54

Basım Yeri: Duribe Sivas

Çap:21 mm

Ağırlık: 2,95 gr

Kalınlık: 1 mm

Ön Yüz: La İlahe İllallah Muhammedün Resûlullah el-imam el-Musta'sım Bi'llah Emîrû'l-Mü'minîn Duribe sene seb'â hamsin sittemi'e bi-Konya

Açıklaması: : Dairesel inci dizisi içinde 3 sıra halinde sülüs yazıyla“Allah'tan başka ilah yoktur, Muhammed O'nun elçisidir. Müminlerin Emiri Musta'sım Billâh” yazar, alt kısımda “651 senesinde Sivas da basıldı” yazar, rakamlar divani harflerle karışık yazılmıştır. Sikkenin üst kısmında yazı aralarında ise noktalar ve küçük çizgisel süslemelere yer verilmiştir.

Arka Yüz: : Es-selatin'ül azam İzzeddünya ved-din Keykavus ve Rükneddünya ved-din Kılıç Arslan ve Alâeddünya ved-din Keykubâd Benü Keyhüsrev Berahin Emir'ül Mü'minin

Açıklaması: Dairesel formda inci dizisi içinde 5 sıra halinde sülüs yazıyla “En büyük sultanlar din ve dünyanın izzeti Keykavus, din ve dünyanın direği Kılıç Arslan, Keyhüsrev oğlu din ve dünyanın temsilcisi Keykubad müminlerin emirinin delili” yazmaktadır. Sikkenin en üst kısmında simetrik rumi motifi yer alır ve yazıların arasında nokta ve küçük çizgisel süslemeler yer alır.

Katalog No 24:

Fotoğraf 24: 3 Kardeşler dönemine ait sikke ön/arka yüz H.652/Sivas (YM)

Müze Envanter No: 4575

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı: H.652/ M.1254-55

Basım Yeri: Duribe Sivas

Çap:22 mm

Ağırlık: 2,90 gr

Kalınlık: 1 mm

Ön Yüz: La İlahe İllallah Muhammedün Resûlullah el-imam el-Musta'sım Bi'llah Emîrû'l-Mü'minîn Duribe sene isna hamsin sittemi'e bi-Konya

Açıklaması: : Dairesel inci dizisi içinde 3 sıra halinde sülüs yazıyla“Allah'tan başka ilah yoktur, Muhammed O'nun elçisidir. Müminlerin Emiri Musta'sım Billâh” yazar, alt kısımda “652 senesinde Konya'da basıldı” yazar, rakamlar divani harflerle karışık yazılmıştır. Sikkenin üst kısmında altı kollu bir yıldız ve etrafında iki nokta bulunur. Yazı ve yıldızı ayıran düz bir çizgi mevcut olup yazı aralarında ise noktalar ve küçük çizgisel süslemelere yer verilmiştir.

Arka Yüz: : Es-selatinü'l azam İzzed-dünya ve'd-din Keykavus ve Rükned-dünya ve'd-din Kılıç Arslan ve Alaad-dünya ve'd-din Keykubad Benü Keyhüsrev Berahin Emir'ül Mü'minin

Açıklaması: Dairesel inci dizisi form içinde 5 sıra halinde sülüs yazıyla “ En büyük sultanlar din ve dünyanın izzeti Keykavus, din ve dünyanın direği Kılıç Arslan, Keyhüsrev oğlu din ve dünyanın temsilcisi Keykubad müminlerin emirinin delili” yazmaktadır. Sikkenin en üst kısmında simetrik rumi motifi yer alır ve yazıların arasında nokta ve küçük çizgisel süslemeler yer alır.

Katalog No: 25

Fotoğraf 25: 3 Kardeşler dönemine ait sikke ön/arka yüz H.653/Konya (YM)

Müze Envanter No: 4542

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı: H.653 / M. 1255-56

Basım Yeri: Duribe Konya

Çap:22 mm

Ağırlık: 3 gr

Kalınlık: 1 mm

Ön Yüz: Lâ İlahe İllallah Muhammedün Resûlullah el-imam el-Musta'sım
Bi'llah Emîrû'l-Mü'minîn Duribe sene selase hamsin sittemi'e bi-Konya

Açıklaması: : Dairesel inci dizisi formu içinde 3 sıra halinde sülüs yazıyla“Allah'tan başka ilah yoktur, Muhammed O'nun elçisidir. Müminlerin Emiri Musta'sım Billâh” yazar, alt kısımda “653 senesinde Konya da basıldı” yazar, rakamlar divani harflerle karışık yazılmıştır. Sikkenin üst kısmında altı kollu bir yıldız ve etrafında iki nokta bulunur. Yazı ve yıldızı ayıran düz bir çizgi mevcut olup yazı aralarında ise noktalar ve küçük çizgisel süslemelere yer verilmiştir.

Arka Yüz: : Es-selatinü'l-azam İzzed-dünya ve'd-din Keykavus ve Rükned-dünya ve'd-din Kılıç Arslan ve Alaad-dünya ve'd-din Keykubad Benü Keyhüsrev Berahin Emir'ül Mü'minin

Açıklaması: Dairesel inci dizisi içinde 5 sıra halinde sülüs yazıyla “ En büyük sultanlar din ve dünyanın izzeti Keykavus, din ve dünyanın direği Kılıç Arslan, Keyhüsrev oğlu din ve dünyanın temsilcisi Keykubad müminlerin emirinin delili” yazmaktadır. Sikkenin en üst kısmında simetrik rumi motifi yer alır ve yazıların arasında nokta ve küçük çizgisel süslemeler yer alır.

Katalog No: 26

Fotoğraf 26: 3 Kardeşler dönemine ait sikke ön/arka yüz H.653/Sivas (YM)

Müze Envanter No: 4574

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı: H.653 / M.1255-56

Basım Yeri: Duribe Sivas

Çap: 23 mm

Ağırlık: 2,95 gr

Kalınlık: 1 mm

Ön Yüz: : La ilahe illallah Muhammed Resulullah el-imam el-Musta'sım Billâh Emir'ül Mü'minin duribe Sivas sene selase hamsin ve sittemi'e

Açıklaması: : Dairesel inci dizisi içinde 3 sıra halinde sülüs yazıyla“Allah'tan başka ilah yoktur, Muhammed O'nun elçisidir. Müminlerin Emiri İmam Musta'sım Billâh” yazar, alt kısımda “653 senesinde Sivas'da basıldı” yazar, rakamlar divani harflerle karışık yazılmıştır. Sikkenin üst kısmında yazı bulunur net olmadığı için okunamamaktadır. Yazı aralarında ise noktalar ve küçük çizgisel süslemelere yer verilmiştir.

Arka Yüz: : Es-selatinü'l-azam İzzed-dünya ve'd-din Keykavus ve Rükned-dünya ve'd-din Kılıç Arslan ve Alaad-dünya ve'd-din Keykubad Benü Keyhüsrev Berahin Emir'ül Mü'minin

Açıklaması: Dairesel inci dizisi içinde 5 sıra halinde sülüs yazıyla “ En büyük sultanlar din ve dünyanın izzeti Keykavus, din ve dünyanın direği Kılıç Arslan, Keyhüsrev oğlu din ve dünyanın temsilcisi Keykubad müminlerin emirinin delili” yazmaktadır. Sultan isimlerinin üzerinde altı kollu üç yıldız yer alırve yazıların arasında nokta ve küçük çizgisel süslemeler yer alır.

Katalog No: 27

Fotoğraf 27: 3 Kardeşler dönemine ait sikke ön/arka yüz H.654/Sivas (YM)

Müze Envanter No: 4545

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı:H.654 / M.1256-1257

Basım Yeri: Duribe Sivas

Çap:21,5 mm

Ağırlık: 3 gr

Kalınlık: 1 mm

Ön Yüz:: La ilahe illallah Muhammed Resulullah el-imam el-musta'asım Billâh Emir'ül Mü'minin duribe Sivas sene erba hamsin ve sittemi'e

Açıklaması: : Dairesel formda inci dizisi içinde 3 sıra halinde sülüs yazıyla“Allah'tan başka ilah yoktur, Muhammed O'nun elçisidir. Müminlerin Emiri Musta'sım Billâh” yazar, alt kısımda “654 senesinde Sivas da basıldı” yazar, rakamlar divani harflerle karışık yazılmıştır. Sikkenin üst kısmında yazı aralarında ise noktalar ve küçük çizgisel süslemelere yer verilmiştir.

Arka Yüz: : Es-selatinü'l-azam İzzed-dünya ve'd-din Keykavus ve Rükned-dünya ve'd-din Kılıç Arslan ve Alaaddünya ve'd-din Keykubad Benü Keyhüsrev Berahin Emir'ül Mü'minin

Açıklaması: Dairesel inci dizisi içinde 5 sıra halinde sülüs yazıyla “ En büyük sultanlar din ve dünyanın izzeti Keykavus, din ve dünyanın direği Kılıç Arslan, Keyhüsrev oğlu din ve dünyanın temsilcisi Keykubad müminlerin emirinin delili” yazmaktadır. Sikkenin en üst kısmında simetrik uğur düğümlü rumi motifi yer alır ve yazıların arasında nokta ve küçük çizgisel süslemeler yer alır.

Katalog No: 28

Fotoğraf 28: 3 Kardeşler dönemine ait sikke ön/arka yüz H.654/Sivas (YM)

Müze Envanter No: 4550

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı: H.654 / M.1257-1258

Basım Yeri: Duribe Sivas

Çap:23 mm

Ağırlık: 2,95 gr

Kalınlık: 1 mm

Ön Yüz: : La ilahe illallah Muhammed Resulullah el-imam el-musta'asım
Billâh Emir'ül Mü'minin duribe Sivas sene erba hamsin ve sittemi'e

Açıklaması: : Dairesel formda inci dizisi içinde 3 sıra halinde sülüs yazıyla“Allah'tan başka ilah yoktur, Muhammed O'nun elçisidir. Müminlerin Emiri Musta'sım Billâh” yazar, alt kısımda “654 senesinde Sivas da basıldı” yazar, rakamlar divani harflerle karışık yazılmıştır. Sikkenin üst kısmında rumi motifi yer alır, yazı aralarında ise noktalar ve küçük çizgisel süslemelere yer verilmiştir.

Arka Yüz: : Es-selatinü'l-azam İzzed-dünya ve'd-din Keykavus ve Rükned-dünya ve'd-din Kılıç Arslan ve Alaaddünya ve'd-din Keykubad Benü Keyhüsrev Berahin Emir'ül Mü'minin

Açıklaması: Dairesel inci dizisi içinde 5 sıra halinde sülüs yazıyla “ En büyük sultanlar din ve dünyanın izzeti Keykavus, din ve dünyanın direği Kılıç Arslan, Keyhüsrev oğlu din ve dünyanın temsilcisi Keykubad müminlerin emirinin delili” yazmaktadır. Sikkenin en üst kısmında simetrik uğur düğümlü rumi motifi yer alır ve yazıların arasında nokta ve küçük çizgisel süslemeler yer alır.

Katalog No: 29

Fotoğraf 29: 3 Kardeşler dönemine ait sikke ön/arka yüz H.655/Sivas (YM)

Müze Envanter No: 4577

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı:H.655 / M.1257-58

Basım Yeri: Duribe Sivas¹³

Çap:22 mm

Ağırlık: 3 gr

¹³ 4546 (22 mm, 2,95 gr) envanter numaralı sikke aynısıdır.

Kalınlık: 1 mm

Ön Yüz: : La ilahe illallah Muhammedün Resulullah el-imam el-musta'asım Billâh Emir'ül Mü'minin duribe Sivas sene hamse hamsin sittemi'e

Açıklaması: : Dairesel formda inci dizisi içinde 3 sıra halinde sülüs yazıyla“Allah'tan başka ilah yoktur, Muhammed O'nun elçisidir. Müminlerin Emiri Musta'sım Billâh” yazar, alt kısımda “655 senesinde Sivas'da basıldı” yazar, rakamlar divani harflerle karışık yazılmıştır. Sikkenin üst kısmında yazı aralarında ise noktalar ve küçük çizgisel süslemelere yer verilmiştir.

Arka Yüz: : Es-selatinü'l-azam İzzed-dünya ve'd-din Keykavus ve Rükned-dünya ve'd-din Kılıç Arslan ve Alaad-dünya ve'd-din Keykubad Benü Keyhüsrev Berahin Emir'ül Mü'minin

Açıklaması: Dairesel inci dizisi içinde 5 sıra halinde sülüs yazıyla “ En büyük sultanlar din ve dünyanın izzeti Keykavus, din ve dünyanın direği Kılıç Arslan, Keyhüsrev oğlu din ve dünyanın temsilcisi Keykubad müminlerin emirinin delili” yazmaktadır. Sikkenin en üst kısmında simetrik uğur düğümlü rumi motifi yer alır ve yazıların arasında nokta ve küçük çizgisel süslemeler yer alır.

Katalog No: 30

Fotoğraf 30: 3 Kardeşler dönemine ait sikke ön/arka yüz H.655/..(YM)

Müze Envanter No: 4552

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı: H.655 / M.1257-58

Basım Yeri: Yazmıyor¹⁴

Çap:21 mm

Ağırlık: 2,90 gr

Kalınlık: 1 mm

Ön Yüz: Lâ İlahe İllallah Muhammedün Resûlullah el-imâmu'l-Musta'sım Bi'llah Emîrü'l-Mü'minîn Duribe sene hamse hamsin sittemi'e

Açıklaması: : Dairesel formda inci dizisi içinde 3 sıra halinde sülüs yazıyla“Allah'tan başka ilah yoktur, Muhammed O'nun elçisidir. Müminlerin Emiri Musta'sım Billâh” yazar, alt kısımda “655 senesinde basıldı” yazar, rakamlar divani harflerle karışık yazılmıştır. Sikkenin üst kısmında simetrik tepelik rumisi yer alır. Yazıyı ikiye bölen çizgisel bir süsleme mevcut olup yazı aralarında ise noktalar ve küçük çizgisel süslemelere yer verilmiştir.

Arka Yüz: : Es-selatinü'l-azam İzzed-dünya ve'd-din Keykavus ve Rükned-dünya ve'd-din Kılıç Arslan ve Alaaddünya ve'd-din Keykubad Benü Keyhüsrev Berahin Emir'ül Mü'minin

Açıklaması: Dairesel inci dizisi içinde 5 sıra halinde sülüs yazıyla “ En büyük sultanlar din ve dünyanın izzeti Keykavus, din ve dünyanın direği Kılıç Arslan, Keyhüsrev oğlu din ve dünyanın temsilcisi Keykubad müminlerin emirinin delili” yazmaktadır. Sikkenin en üst kısmında simetrik rumi motifi yer alır ve yazıların arasında nokta ve küçük çizgisel süslemeler yer alır.

¹⁴ 4569, 4581 envanter numaralı sikkelerde de basım yeri yazmamaktadır. Aynı sikke örneği için bkz (Yıldırım, Tekin 2018: 62).

Katalog No: 31

Fotoğraf 31: IV. Kılıç Arslan dönemine ait sikke ön/arka yüz H.656/Konya (YM)

Müze Envanter No: 4597

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı: H.656 / M.1258-1259

Basım Yeri: Duribe Konya

Çap: 21,5 mm

Ağırlık: 3 gr

Kalınlık: 1 mm

Ön Yüz: Lâ İlahe İllallah Muhammedün Resûlullah el-imam el-Musta'sım
Bi'llah Emîrû'l-Mü'minîn Duribe sene sitte hamsin sittemi'e Konya

Açıklaması: : Dairesel formda inci dizisi içinde 3 sıra halinde sülüs yazıyla "Allah'tan başka ilah yoktur, Muhammed O'nun elçisidir. Müminlerin Emiri Musta'sım Billâh" yazar, alt kısımda "656 senesinde Konya'da basıldı" yazar, rakamlar divani harflerle karışık yazılmıştır. Sikkenin üst kısmında altı kollu bir yıldız ve etrafında iki nokta bulunur. Yazı ve yıldızı ayıran düz bir çizgi mevcut olup yazı aralarında ise noktalar ve küçük çizgisel süslemelere yer verilmiştir.

Arka Yüz: : Es-selatinü'l-azam İzzed-dünya ve'd-din Keykavus ve Rükned-dünya ve'd-din Kılıç Arslan ve Alaad-dünya ve'd-din Keykubâd Benü Keyhüsrev Berahin Emir'ül Mü'minin

Açıklaması: Dairesel inci dizisi içinde 5 sıra halinde sülüs yazıyla “ En büyük sultanlar din ve dünyanın izzeti Keykavus, din ve dünyanın direği Kılıç Arslan, Keyhüsrev oğlu din ve dünyanın temsilcisi Keykubad müminlerin emirinin delili” yazmaktadır. Sikkenin en üst kısmında simetrik rumi motifi yer alır ve yazıların arasında nokta ve küçük çizgisel süslemeler yer alır.

2.5. IV. Rükneddin Kılıç Arslan Dönemi Sikkeleri (H.646-647) M.1248-1249 İkinci Hükümdarlığı (H.655-663) M.1257-1264

Rükneddin Kılıç Arslan, Keyhüsrev'in ikinci çocuğudur. Keyhüsrev aslında en küçük oğlu Alaaddin'i varis göstermiş olsa da devlet adamları en büyük çocuğu olan İzzeddin Keykavus'u tahta çıkarsalar da yaşanan karışıklardan dolayı kardeşleri ile birlikte tahta çıktıktan sonra tek başına tahta çıkan Kılıç Arslan olmuştur (Turan 2017: 447-448).

IV. Kılıç Arslan dönemi sonuna kadar basılan sikkelerin formu düzgün ve itinalı bir şekilde gerçekleşmiştir (Damalı 2017: 214).

Tablo 6. IV. Kılıç Arslan Dönemi Sikke Veri Tablosu

Envanter No	Basım Yeri	Okunan	Okunamayan	Envanter No	Basım yeri	Okunan	Okunamayan	Envanter No	Basım Yeri	Okunan	Okunamayan	Toplam
3931	[...]		X	4117	Sivas	X		4302	Gümüşpazar	X		
3932	Konya	X		4118	[...]			4303	Konya	X		
3933	[...]		X	4119	Konya	X	x	4304	Sivas	X		
3934	Lulue	X		4120	Konya	X		4305	Konya	X		
3935	[...]		X	4121	Lulue	X		4306	[...]		x	
3936	Sivas	X		4122	Sivas	X		4307	Sivas	X		
3937	[...]		X	4123	Konya	X		4308	Lulue	X		
3938	[...]		X	4124	Lulue	X		4309	Konya	X		
3939	[...]		X	4125	Sivas	X		4310	Sivas	X		
3940	Sivas	X		4126	Lulue	X		4311	Sivas	X		
3941	Sivas	X		4127	Konya	X		4312	Sivas	X		
3942	Sivas	X		4128	Konya	X		4313	Sivas	X		
3943	[...]		X	4129	Sivas	X		4314	[...]		x	
3944	[...]		X	4130	Maden	X		4315	Sivas	X		
3945	[...]		X	4131	Erzincan	X		4316	Duribe Lulue	X		
3946	[...]		X	4132	Sivas	X		4317	[...]		x	
3947	Lulue	X		4133	Lulue	X		4318	Sivas	X		
3948	[...]		X	4134	Gümüşpazar	X		4319	Konya	X		
3949	[...]		X	4135	Konya	X		4320	Duribe Sivas	X		
3950	Sivas	X		4136	Lulue	X		4321	Konya	X		
3951	[...]		X	4137	Sivas	X		4322	Sivas	X		
3952	Erzincan	X		4138	Konya	X		4323	[...]		x	
3953	[...]		X	4139	Sivas	X		4324	Bi Sivas	X		
3954	[...]		X	4140	Sivas	X		4325	[...]		x	
3955	Sivas	X		4141	[...]			4326	Sivas	X		
3956	[...]		X	4142	Sivas	X	x	4327	Lulue	X		
3957	Lulue	X		4143	Sivas	X		4328	[...]		x	
3958	Sivas	X		4144	Lulue	X		4329	[...]		x	
3959	Sivas	X		4145	Sivas	X		4330	[...]		x	
3960	Gümüş	X		4146	Maden	X		4331	[...]		x	
3961	Sivas	X		4147	[...]			4332	Konya	X		
3962	[...]		X	4148	Gümüşpazar	X	x	4333	Lulue	X		
3963	Sivas	X		4149	Sivas	X		4334	Lulue	X		
3964	Sivas	X		4150	[...]			4335	Konya	X		
3965	Sivas	X		4151	Sivas	X	x	4336	Sivas	X		
3966	[...]		X	4152	Sivas	X		4337	Bi Sivas	X		
3967	Gümüş	X		4153	Sarus	X		4338	Lulue	X		
3968	Sivas	X		4154	Sivas	X		4339	Gümüşpazar	X		
3969	[...]		X	4155	Erzincan	X		4340	Konya	X		
3970	Sivas	X		4156	Sivas	X		4341	Sivas	x		
3971	[...]		X	4157	Sivas	X		4342	Sivas	x		
3972	Gümüşpazar	X		4158	Lulue	X		4343	[...]		x	
3973	Sivas	X		4159	Gümüş	X		4344	Konya	x		
3974	Sivas	X		4160	Konya	X		4345	Sivas	x		
3975	[...]		X	4161	Sivas	X		4346	Konya	x		
3976	Sivas	X		4162	Konya	X		4347	Lulue	x		
3977	[...]		X	4163	Sivas	X		4348	Sivas	x		
3978	Gümüşpazar	X		4164	Sivas	X		4349	Konya	x		
3979	Sivas	X		4165	Konya			4350	Sivas	x		
3980	[...]		X	4166	Konya	x		4351	Sivas	x		
3981	[...]		X	4167	Sivas	X		4352	Sivas	x		
3982	[...]		X	4168	Sivas	X		4353	Sivas	x		
3983	[...]		X	4169	Konya	X		4354	Sivas	x		
3984	[...]		X	4170	Madensehir	X		4355	Sivas	x		
3985	[...]		X	4171	Konya	X		4356	[...]		x	
3986	Sivas	X		4172	Konya	X		4357	Sivas	x		
3987	Konya	X		4173	Maden	X		4358	Sivas	x		
3988	[...]		X	4174	Sivas	x		4359	[...]		x	
3989	[...]		X	4175	Konya	x		4360	Sivas	x		

3990	Konya	X		4176	Sivas	x		4361	Lulue	x		
3991	[...]		X	4177	Konya	x		4362	Sivas	x		
3992	[...]		X	4178	Konya	x		4363	[...]		x	
3993	[...]		X	4179	Sivas	x		4364	[...]		x	
3994	Sivas	X		4180	Sivas	x		4365	Sivas	x		
3995	Sivas	X		4181	Sivas	x		4366	Lulue	x		
3996	Sivas	X		4182	Sivas	x		4367	Sivas	x		
3997	Sivas	X		4183	[...]			4368	Sivas	x		
3998	[...]		X	4184	Sivas	x	x	4369	Sivas	x		
3999	Sarus	X		4185	Sivas	x		4370	Lulue	x		
4000	[...]		X	4186	Gümüş	x		4371	[...]		x	
4001	Sivas	X		4187	[...]			4372	[...]		x	
4002	[...]		X	4188	Sivas	x	x	4373	Sivas	x		
4003	[...]		X	4189	Lulue	x		4374	Sivas	x		
4004	Lulue	X		4190	Sivas	x		4375	Lulue	x		
4005	Konya	X		4191	Konya	x		4376	[...]		x	
4006	[...]		X	4192	Sivas	x		4377	Sivas	x		
4007	Konya	X		4193	Gümüşpazar	x		4378	[...]		x	
4008	Sivas	X		4194	Konya	x		4379	Sivas	x		
4009	Sivas	X		4195	Sivas	x		4380	Sivas	x		
4010	[...]		X	4196	Konya	x		4381	[...]		x	
4011	Sivas	X		4197	Sivas	x		4382	[...]		x	
4012	Sivas	X		4198	Konya	x		4383	Sivas	x		
4013	Sivas	X		4199	[...]			4384	[...]		x	
4014	Sivas	X		4200	Sivas	x	x	4385	[...]		x	
4015	[...]		X	4201	Sivas	x		4386	[...]		x	
4016	[...]		X	4202	Sivas	x		4387	Sivas	x		
4017	Sivas	X		4203	Konya	x		4388	Lulue	x		
4018	Sivas	X		4204		x		4389	Erzincan	x		
4019	Konya	X		4205	Sarus	x		4390	[...]		x	
4020	Sivas	X		4206	Lulue	x		4391	Sivas	x		
4021	[...]		X	4207	Konya	x		4392	Sivas	x		
4022	Konya	X		4208	Konya	x		4393	Lulue	x		
4023	Gümüşpazar	X		4209	[...]			4394	[...]		x	
4024	Konya	X		4210	[...]		x	4395	[...]		x	
4025	[...]		X	4211	Konya	x	x	4396	Sivas	x		
4026	Sivas	X		4212	Konya	x		4397	[...]		x	
4027	[...]		X	4213	Lulue	x		4398	[...]		x	
4028	Sivas	X		4214	Sivas	x		4399	Konya	x		
4029	[...]		X	4215	Sivas	x		4400	Konya	x		
4030	Gümüş	X		4216	Sivas	x		4401	Sivas	x		
4031	Sivas	X		4217	Sarus	x		4402	Sivas	x		
4032	[...]		X	4218	[...]			4403	Lulue	x		
4033	Sivas	X		4219	Konya	x	x	4404	Sivas	x		
4034	Sarus	X		4220	Lulue	x		4405	[...]		x	
4035	Sivas	X		4221	Konya	x		4406	[...]		x	
4036	Sarus	X		4222	Konya	x		4407	[...]		x	
4037	Madenşehir	X		4223	[...]			4408	Erzincan	x		
4038	Sivas	X		4224	Sivas	x	x	4409	Sivas	x		
4039	Sivas	X		4225	Sivas	x		4410	Lulue	x		
4040	Lulue	X		4226	[...]			4411	[...]		x	
4041	Sivas	X		4227	Konya	x	x	4412	Sivas	x		
4042	Sivas	X		4228	Gümüşpazar	x		4413	Lulue	x		
4043	Konya	X		4229	Sivas	x		4414	Konya	x		
4044	Sivas	X		4230	[...]			4415	Sivas	x		
4045	Gümüşpazar	X		4231	Lulue	x	x	4416	Sivas	x		
4046	Sivas	X		4232	Sivas	x		4417	Sivas	x		
4047	[...]		X	4233	Sivas	x		4418	[...]		x	
4048	[...]		X	4234	Sivas	x		4419	Sivas	x		
4049	Sivas	X		4235	[...]			4420	Konya	x		
4050	[...]		X	4236	Sivas	x	x	4421	Konya	x		
4051	[...]		X	4237	Konya	x		4422	[...]		x	
4052	Konya	X		4238	Lulue	x		4423	Erzincan	x		
4053	[...]		X	4239	Sivas	x		4424	Sivas	x		
4054	Sivas	X		4240	Lulue	x		4425	[...]		x	
4055	[...]		X	4241	Sivas	x		4426	[...]		x	
4056	Sivas	X		4242	[...]			4427	Sivas	x		
4057	Sivas	X		4243	Sarus	x	x	4428	Sivas	x		
4058	Lulue	X		4244	Lulue	x		4429	Konya	x		

4059	Konya	X		4245	Maden	x		4430	Sivas	x		
4060	Sivas	X		4246	Sivas	x		4431	Konya	x		
4061	Gümüşpazar	X		4247	Sivas	x		4432	Gümüşpazar	x		
4062	Sivas	X		4248	Sivas	x		4433	Gümüşpazar	x		
4063	Konya	X		4249	Lulue	x		4434	Sivas	x		
4064	[...]		X	4250	[...]			4435	[...]		x	
4065	Konya	X		4251	Lulue	x	x	4436	[...]		x	
4066	Sivas	X		4252	Sivas	x		4437	Lulue	x		
4067	Erzincan	X		4253	Sivas	x		4438	Konya	x		
4068	Lulue	X		4254	Sivas	x		4439	Sivas	x		
4069	Lulue	X		4255	[...]			4440	[...]		x	
4070	Lulue	X		4256	Gümüşpazar	x	x	4441	Sivas	x		
4071	Konya	X		4257	Konya	x		4442	Konya	x		
4072	Sivas	X		4258	Sivas	x		4443	[...]		x	
4073	Sivas	X		4259	Sivas	x		4444	Erzincan	x		
4074	Lulue	X		4260	Erzincan	x		4445	Sivas	x		
4075	[...]		X	4261	Konya	x		4446	Sivas	x		
4076	[...]		X	4262	Sivas	x		4447	Sivas	x		
4077	[...]		X	4263	[...]			4448	Sivas	x		
4078	[...]		X	4264	[...]		x	4449	[...]		x	
4079	Sivas	X		4265	Sivas	x	x	4450	[...]		x	
4080	Sivas	X		4266	Erzincan	x		4451	Madensehr	x		
4081	[...]		X	4267	[...]			4452	Lulue	x		
4082	Sivas	X		4268	Sivas	x	x	4453	Sivas	x		
4083	Sivas	X		4269	Konya	x		4454	[...]		x	
4084	Sivas	X		4270	Sivas	x		4455	Sivas	x		
4085	[...]		X	4271	Lulue	x		4456	Sivas	x		
4086	Sivas	X		4272	Sivas	x		4457	[...]		x	
4087	Sivas	X		4273	Konya	x		4458	Lulue	x		
4088	Sivas	X		4274	Konya	x		4459	Sivas	x		
4089	Gümüş	X		4275	Erzincan	x		4460	[...]		x	
4090	Lulue	X		4276	Sivas	x		4461	Sivas	x		
4091	Sivas	X		4277	Sivas	x		4462	[...]		x	
4092	Sivas	X		4278	Lulue	x		4463	[...]		x	
4093	Sivas	X		4279	Lulue	x		4464	Konya	x		
4094	Sivas	X		4280	Sivas	x		4465	Lulue	x		
4095	Sivas	X		4281	Konya	x		4466	Konya	x		
4096	Konya	X		4282	Konya	x		4467	Sivas	x		
4097	Sivas	X		4283	Konya	x		4468	Konya	x		
4098	Sivas	X		4284	Konya	x		4469	Sivas	x		
4099	Lulue	X		4285	Konya	x		4470	Sivas	x		
4100	Konya	X		4286	Sivas	x		4471	Konya	x		
4101	Sivas	X		4287	Lulue	x		4472	Sivas	x		
4102	[...]		X	4288	Sivas	x		4473	[...]		x	
4103	Sivas	X		4289	Sivas	x		4474	Sivas	x		
4104	[...]		X	4290	Erzincan	x		4475	Sivas	x		
4105	Gümüş	X		4291	Lulue	x		4476	Sivas	x		
4106	Konya	X		4292	Sivas	x		4477	Sivas	x		
4107	Gümüş	X		4293	Konya	x		4478	Sivas	x		
4108	Konya	X		4294	Gümüşpazar	x		4479	Sivas	x		
4109	Sivas	X		4295	Lulue	x		4480	Sivas	x		
4110	Lulue	X		4296	Sivas	x		4481	[...]		x	
4111	Konya	X		4297	Maden	x		4482	Sivas	x		
4112	Sivas	X		4298	[...]		x	4483	Sivas	x		
4113	Sivas	X		4299	Sivas	x		4484	Sivas	x		
4114	Lulue	X		4300	Sivas	x		4485	Sivas	x		
4115	Lulue	X		4301	Konya	x		4498	Sarus	x		
4116	Konya	X										
TOPLAM		125	61			164	21			135	50	556

IV. Rükneddin Kılıç Arslan'a ait 556 sikke mevcuttur. Bunların 424'ü okunur halde olup 227'si Sivas, 88'i Konya, 58'i Lulue, 23'ü Gümüşpazar, 12'si Erzincan,

8'i Sarus, 5'i Maden ve 3'ü Madenşehir darp merkezlidir. Geriye kalan 132 sikkenin basım yeri ve tarihi yer yer silik olduğu için okunamamaktadır (Tablo 5).

Katalog No:32

Fotoğraf 32: IV. Kılıç Arslan dönemine ait sikke ön/arka yüz H.655/Sivas (YM)

Müze Envanter No: 3940

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı: H.655 / M.1257-58

Basım Yeri: Duribe bi-Sivas

Çap: 23,5 mm

Ağırlık: 2,95 gr

Kalınlık: 1 mm

Ön Yüz: seneEl-imam el-Musta'sım Billah emir'ül-mü'minin hamse sittemi'e

Açıklaması: : Dairesel inci dizisi formu içerisinde iki sıra halinde “Müminlerin emiri Mutasım Bi'llâh” yazıyı ortadan ikiye bölen simetrik rumi motifli uğur düğümü yer alır ve uğur düğümünün iki ucunda da altı kollu yıldız motifi bulunur. Üst ve alt kısımda ise “655 senesinde” yazar.

Arka Yüz: : Es-sultanü'l azam Rükned'dünya ve'd-din Kılıç Arslan bin Keyhüsrev Burhan emir'ül mü'minin Duribe bi-Sivas

Katalog No: 33

Fotoğraf 33: IV. Kılıç Arslan dönemine ait sikke ön/arka yüz H.655/Sivas (YM)

Müze Envanter No: 3965

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı:H.655 / M.1257-58

Basım Yeri: Duribe bi-Sivas

Çap: 22 mm

Ağırlık: 3,05 gr

Kalınlık:1 mm

Ön Yüz: El-imam el-Musta'sım Billâh emir'ül-mü'minin sitte zilkade sene hams hamsin sittemi'e

Açıklaması: : Dairesel inci dizisi formu içerisinde iki sıra halinde "Müminlerin emiri Mutasım Billâh" yazıyı ortadan ikiye bölen simetrik rumi motifli uğur düğümü yer alır ve uğur düğümünün iki ucunda da altı kollu yıldız motifi bulunur. Alt kısımda ise "657 senesinde" yazar. Sikkenin üst kısmında altı kollu tek yıldız bulunur, yıldızın sağında solunda nokta süslemesine yer verilmiştir.

Arka Yüz: : Duribe bi-sivasEs-sultanü'l azam Rükned'dünya ve'd-din Kılıç Arslan bin Keyhüsrev Burhan emir'ül mü'minin Duribe bi-Sivas

Açıklaması: Dairesel inci dizisi formu içerisinde dört sıra halinde “büyük sultan din ve dünyanın temel direği müminlerin emirinin delili Keyhüsrev oğlu Kılıç Arslan ” yazmaktadır. Üst kısımda ise “ Sivas da basıldı” yazmaktadır.

Katalog No: 34

Fotoğraf 34: IV. Kılıç Arslan dönemine ait sikke ön/arka yüz H.657/Sivas (YM)

Müze Envanter No: 3942

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı:H.657 / M.1258-59

Basım Yeri: Duribe bi-Sivas

Çap: 23 mm

Ağırlık: 2,85 gr

Kalınlık:1 mm

Ön Yüz: El-imam el-Musta'sım Billah emir'ül-mü'minin sene seb'â hamsin sittemi'e

Açıklaması: : Dairesel inci dizisi formu içerisinde iki sıra halinde “Müminlerin emiri Mutasım Billâh” yazıyı ortadan ikiye bölen simetrik rumi motifli uğur düğümü yer alır ve uğur düğümünün iki ucunda da altı kollu yıldız motifi bulunur. Alt kısımda ise “657 senesinde” yazar. Sikkenin üst kısmında altı kollu tek yıldız bulunur, yıldızın sağında solunda nokta süslemesine yer verilmiştir.

Arka Yüz: : Es-sultanü'l azam Rükned'dünya ve'd-din Kılıç Arslan bin Keyhüsrev Burhan emir'ül mü'minin Duribe bi-Sivas

Açıklaması: Dairesel inci dizisi formu içerisinde üç sıra halinde “büyük sultan din ve dünyanın temel direği müminlerin emirinin delili Keyhüsrev oğlu Kılıç Arslan” yazmaktadır. Alt kısımda ise “ Sivas da basıldı” yazmaktadır.

Katalog No: 35

Fotoğraf 35: IV. Kılıç Arslan dönemine ait sikke ön/arka yüz H.657/Sivas (YM)

Müze Envanter No: 4067

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı: H.657 / M.1258-59

Basım Yeri: Duribe bi-Sivas

Çap: 23 mm

Ağırlık: 3,15 gr

Kalınlık:1 mm

Ön Yüz: sene seb'âEl-imam el-Musta'sım Billâh emir'ül-mü'mininhamsin sittemi'e

Açıklaması: Dairesel inci dizisi formu içerisinde iki sıra halinde “Müminlerin emiri Mutasım Billâh” yazıyı ortadan ikiye bölen simetrik rumi motifli uğur düğümü yer alır ve uğur düğümünün iki ucunda da altı kollu yıldız motifli bulunur. Üst ve alt kısımda ise “657 senesinde” yazar.

Arka Yüz: : Duribe ErzincanEs-sultanü'l-azam Rükned-dünya ve'd-din Kılıç Arslan bin Keyhüsrev

Açıklaması: Dairesel inci dizisi formu içerisinde üç sıra halinde “büyük sultan din ve dünyanın temel direğiKeyhüsrev oğlu Kılıç Arslan ” yazmaktadır. Üst kısımda ise “ Erzincan da basıldı” yazmaktadır.

Katalog No: 36

Fotoğraf 36: IV. Kılıç Arslan dönemine ait sikke ön/arka yüz H.658/Sivas (YM)

Müze Envanter No: 4018

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı:H.658 / M.1259-60

Basım Yeri: Duribe Sivas

Çap: 22 mm

Ağırlık: 3 gr

Kalınlık: 1 mm

Ön Yüz: sittemie El-imam el-Musta'sım Bi'llah emir'ül-mü'minin sene seman hamsin

Açıklaması: Dairesel inci dizisi formu içerisinde iki sıra halinde “Müminlerin emiri Mutasım Billah” yazıyı ortadan ikiye bölen simetrik rumi motifli uğur düğümü yer alır ve uğur düğümünün iki ucunda da altı kollu yıldız motifi bulunur. Üst ve alt kısımda ise “658 senesinde” yazar.

Arka Yüz: : Duribe SivasEs-sultanü'l azam Rükned'dünya ve'd-din Kılıç Arslan bin Keyhüsrev Burhan Emir'ül mü'minin

Açıklaması: Dairesel inci dizisi formu içerisinde üç sıra halinde “büyük sultan din ve dünyanın temel direği inananların emirinin delili Keyhüsrev oğlu Kılıç Arslan ” yazmaktadır. Üst kısımda ise “Sivas da basıldı” yazmaktadır.

Katalog No: 37

Fotoğraf 37: IV. Kılıç Arslan dönemine ait sikke ön/arka yüz H.658/Sarus (YM)

Müze Envanter No: 4205

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı:H.658 / M.1259-60

Basım Yeri: Duribe Sarus

Çap: 22 mm

Ağırlık: 2,95 gr

Kalınlık:1 mm

Ön Yüz: sittemie El-imam el-Musta'sım Billâh emir'ül-mü'minin sene seman hamsin

Açıklaması: : Dairesel inci dizisi formu içerisinde iki sıra halinde “Müminlerin emiri Mutasım Bi'llah” yazıyı ortadan ikiye bölen simetrik rumi motifli uğur düğümü yer alır ve uğur düğümünün iki ucunda da altı kollu yıldız motifi bulunur. Üst ve alt kısımda ise “658 senesinde” yazar.

Arka Yüz: : Duribe SarusEs-sultanü'l azam Rükned'dünya ve'd-din Kılıç Arslan bin Keyhüsrev Burhan Emir'ül mü'minin

Açıklaması: Dairesel inci dizisi formu içerisinde üç sıra halinde “büyük sultan din ve dünyanın temel direği inananların emirinin delili Keyhüsrev oğlu Kılıç Arslan ” yazmaktadır. Üst kısımda ise “Sarus da basıldı” yazmaktadır

Katalog No: 38

Fotoğraf 38: IV. Kılıç Arslan dönemine ait sikke ön/arka yüz H.569/Sivas (YM)

Müze Envanter No: 3941

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı:H.659 / M.1260-61

Basım Yeri: Duribe Sivas

Çap: 23 mm

Ağırlık:3 gr

Kalınlık:1 mm

Ön Yüz: El-imam el-Musta'sım Billah emir'ül-mü'minin tis'a ve hamsin sittemie

Açıklaması: : Dairesel inci dizisi formu içerisinde iki sıra halinde "Müminlerin emiri Mutasım Billâh" yazıyı ortadan ikiye bölen simetrik rumi motifli uğur düğümü yer alır. Alt kısımda ise "659 senesinde" yazar.

Arka Yüz: : Duribe SarusEs-sultanü'l azam Rükned'dünya ve'd-din Kılıç Arslan bin Keyhüsrev Burhan Emir'ül mü'minin Duribe Sivas

Açıklaması: Dairesel inci dizisi formu içerisinde üç sıra halinde "büyük sultan din ve dünyanın temel direği inananların emirinin delili Keyhüsrev oğlu Kılıç Arslan " yazmaktadır. Alt kısımda ise "Sivas da basıldı" yazmaktadır.

Katalog No: 39

Fotoğraf 39: IV. Kılıç Arslan dönemine ait sikke ön/arka yüz H.659/Gümüş (YM)

Envanter No: 3967

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı:H.659 / M.1260-61

Basım Yeri: Duribe Gümüş

Çap: 22 mm

Ağırlık: 3 gr

Kalınlık: 1 mm

Ön Yüz: El-imam el-Musta'sım Billah emir'ül-mü'minin fi sene tis'a ve hamsin sittemie

Açıklaması: : Dairesel inci dizisi formu içerisinde iki sıra halinde "Müminlerin emiri Mutasım Billah" yazıyı ortadan ikiye bölen simetrik rumi motifli uğur düğümü yer alır. Alt kısımda ise "659 senesinde" yazar.

Arka Yüz: : Es-sultanü'l azam Rükned'dünya ve'd-din Kılıç Arslan bin Keyhüsrev Burhan Emir'ül mü'minin Duribe Gümüş

Açıklaması: Dairesel inci dizisi formu içerisinde üç sıra halinde “büyük sultan din ve dünyanın temel direği inananların emirinin delili Keyhüsrev oğlu Kılıç Arslan ” yazmaktadır. Alt kısımda ise “Gümüşde basıldı” yazmaktadır.

Katalog No: 40

Fotoğraf 40: IV. Kılıç Arslan dönemine ait sikke ön/arka yüz H.659/Gümüşpazar (YM)

Müze Envanter No: 3972

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı: H.659 / M.1260-61

Basım Yeri: Duribe Gümüşpazar

Çap: 23 mm

Ağırlık: 2,85 gr

Kalınlık: 1 mm

Ön Yüz: El-imam el-Musta'sım Billah emir'ül-mü'minin sene tis'a hamsin sittemie

Açıklaması: : Dairesel inci dizisi formu içerisinde iki sıra halinde “Müminlerin emiri Mutasım Billah” yazıyı ortadan ikiye bölen simetrik rumi motifli uğur düğümü yer alır. Alt kısımda ise “659 senesinde” yazar.

Arka Yüz: : Es-sultanü'l azam Rükned'dünya ve'd-din Kılıç Arslan bin Keyhüsrev el-imam el-Mansur Duribe Gümüşpazar

Açıklaması: Dairesel inci dizisi formu içerisinde üç sıra halinde “büyük sultan din ve dünyanın temel direği Allah’ın yardımıyla galip gelmiş Keyhüsrev oğlu Kılıç Arslan ” yazmaktadır. Alt kısımda ise “Gümüşpazar da basıldı” yazmaktadır.

Katalog No: 41

Fotoğraf 41: IV. Kılıç Arslan dönemine ait sikke ön/arka yüz H.660/Lulue (YM)

Müze Envanter No: 3957

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı:H.660/ M.1261-62

Basım Yeri: Duribe Lulue

Çap: 23 mm

Ağırlık: 3 gr

Kalınlık: 1 mm

Ön Yüz: La ilahe illallah Muhammedün Resulüllah Duribe Lulue sene sittin ve sittemie

Açıklaması: : Dairesel inci dizisi formu içerisinde iki sıra halinde “Allah’tan başka ilah yoktur Muhammed O’nun elçisidir” yazar. Etrafında ise “659 senesinde Lulue de basıldı” yazar.

Arka Yüz: : El- minnetilillahEs-sultanü’l azam Rükned’dünya ve’d-din ebu’l-feth Kılıç Arslan bin Keyhüsrev

Açıklaması: Dairesel inci dizisi formu içerisinde üç sıra halinde “büyük sultan din ve dünyanın temel direği fethin babası Keyhüsrev oğlu Kılıç Arslan ” yazmaktadır.

Katalog No: 42

Fotoğraf 42: IV. Kılıç Arslan dönemine ait sikke ön/arka yüz H.660/Sivas (YM)

Müze Envanter No: 3970

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı:H.660 / M.1261-62

Basım Yeri: Duribe Sivas

Çap: 22 mm

Ağırlık: 2,90 gr

Kalınlık: 1 mm

Ön Yüz: El-mülkilillah Duribe Sivas s... sittin sittemi'e

Açıklaması: : Dairesel inci dizisi formu içerisinde iki sıra halinde "Allah'tan başka ilah yoktur Muhammed O'nun elçisidir" yazar. Etrafında ise "660 s... Sivas da basıldı" yazar.

Arka Yüz: : El- minnetilillahEs-sultanü'l azam Rükned'dünya ve'd-din ebu'l-feth Kılıç Arslan bin Keyhüsrev

Açıklaması: Dairesel inci dizisi formu içerisinde üç sıra halinde "büyük sultan din ve dünyanın temel direği fethin babası Keyhüsrev oğlu Kılıç Arslan " yazmaktadır.

Katalog No: 43

Fotoğraf 43: IV. Kılıç Arslan dönemine ait sikke ön/arka yüz H.660/Konya (YM)

Müze Envanter No: 3932

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı:H.660 / M.1261-62

Basım Yeri: Duribe bi-medinete Konya

Çap: 23 mm

Ağırlık: 2,95 gr

Kalınlık: 1 mm

Ön Yüz: La ilahe illallah Muhammedün Resulullah Duribe bi-medinete
Konya fi sene sittin ve sittemie

Açıklaması: : Dairesel inci dizisi formu içerisinde iki sıra halinde “Allah’tan başka ilah yoktur Muhammed O’nun elçisidir” yazar. Etrafında ise “660 senesinde Konya şehrinde basıldı” yazar.

Arka Yüz: :Es-sultanü'l azam Rükned’dünya ve’d-din Kılıç Arslan bin Keyhüsrev ...Emir’ül Mü’

Açıklaması: Dairesel inci dizisi formu içerisinde üç sıra halinde “büyük sultan din ve dünyanın temel direği emiri Keyhüsrev oğlu Kılıç Arslan ” yazmaktadır.

Katalog No: 44

Fotoğraf 44: IV. Kılıç Arslan dönemine ait sikke ön/arka yüz H.660/Gümüşpazar (YM)

Müze Envanter No: 3960

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı:H.660 / M. 1261-62

Basım Yeri: Duribe bi-Gümüşpazar

Çap: 21 mm

Ağırlık:3 gr

Kalınlık:1 mm

Ön Yüz: La ilahe illallah Muhammedün Resulüllah pazar fi ramazan sene sittin ve sittemie

Açıklaması: : Dairesel inci dizisi formu içerisinde iki sıra halinde “Allah’tan başka ilah yoktur Muhammed O’nun elçisidir” yazar. Kelime-i Tevhidi ikiye ayıran uğur düğümlü rumi motifi yer alır. Üst ve alt kısımda ise “660 ramazan senesinde pazar” yazar.

Arka Yüz: : Es-sultanü'l azam Rükned'dünya ve'd-din Kılıç Arslan bin Keyhüsrev Duribe bi-Gümüş

Açıklaması: Dairesel inci dizisi formu içerisinde üç sıra halinde “büyük sultan din ve dünyanın temel direğiKeyhüsrev oğlu Kılıç Arslan “ yazar ve tam ortada uğur düğümü yer alır. Altta “Gümüş de basıldı” yazmaktadır.

Katalog No: 45

Fotoğraf 45: IV. Kılıç Arslan dönemine ait sikke ön/arka yüz H.660/Sarus (YM)

Müze Envanter No: 4034

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı:H.660 / M.1261-62

Basım Yeri: Duribe bi-Sarus

Çap: 23 mm

Ağırlık: 2,90 gr

Kalınlık:1 mm

Ön Yüz: El-imam el-Musta'sım Bi'llâh emir'ül mü'minin sene sittin ve sittemie

Açıklaması: : Dairesel inci dizisi formu içerisinde iki sıra halinde “müminlerin emiri Mustasım Bi'llâh” yazar. Alt ve alt kısımda ise “660 senesinde” yazar. Üst kısımda simetrik rumi motifi yer alır.

Arka Yüz: : Es-sultanü'l azam Rükned'dünya ve'd-din Kılıç Arslan bin Keyhüsrev Burhan emir'ül mü'minin Duribe bi-Sarus

Açıklaması: Dairesel inci dizisi formu içerisinde üç sıra halinde “büyük sultan din ve dünyanın temel direği Keyhüsrev oğlu Kılıç Arslan “ yazar. Altta “Sarus da basıldı” yazmaktadır. Üstte simetrik rümi motifi yer alır.

Katalog No: 46

Fotoğraf 46: IV. Kılıç Arslan dönemine ait sikke ön/arka yüz H.661/...(YM)

Müze Envanter No: 3992

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı:H.661 / M.1262-63

Basım Yeri:.....

Çap:22,5 mm

Ağırlık: 3 gr

Kalınlık: 1 mm

Ön Yüz: La ilahe illallah Muhammedün Resulüllahel-imam el-Masum emir'ül mü'minin sene 1 sittin ve sittemie

Açıklaması: : Dairesel inci dizisi formu içerisinde iki sıra halinde “Allah’tan başka ilah yoktur Muhammed O’nun elçisidir” yazar. Alt kısımda ise “661 senesinde” yazar.

Arka Yüz: : Es-sultanü'l azam Rükned'dünya ve'd-din Kılıç Arslan bin Keyhüsrev

Açıklaması: Dairesel inci dizisi formu içerisinde üç sıra halinde “büyük sultan din ve dünyanın temel direği Keyhüsrev oğlu Kılıç Arslan “ yazar.

Katalog No: 47

Fotoğraf 47: IV. Kılıç Arslan dönemine ait sikke ön/arka yüz H.661/Lulue (YM)

Müze Envanter No: 4040

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı: H.661 / M.1262-63

Basım Yeri: Duribe Lulue

Çap: 21 mm

Ağırlık: 3 gr

Kalınlık: 1 mm

Ön Yüz: La ilahe illallah Muhammedün Resulüllah Duribe Lulue sene 1 sittin ve sittemie

Açıklaması: : Dairesel inci dizisi formu içerisinde iki sıra halinde “Allah’tan başka ilah yoktur Muhammed O’nun elçisidir” yazar. Kelime-i Tevhid’i ikiye bölen simetrik rumi motifli vardır. Etrafında ise “661 senesinde Lulue de basıldı” yazar.

Arka Yüz: : Es-sultanü'l azam Rükned'dünya ve'd-din Kılıç Arslan bin Keyhüsrev

Açıklaması: Dairesel inci dizisi formu içerisinde üç sıra halinde “büyük sultan din ve dünyanın temel direği..... Keyhüsrev oğlu Kılıç Arslan “ yazar.

Katalog No: 48

Fotoğraf 48: IV. Kılıç Arslan dönemine ait sikke ön/arka yüz H.661/Lulue (YM)

Müze Envanter No: 4090

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı: H.661 /M.1262-63

Basım Yeri: Lulue

Çap: 22 mm

Ağırlık: 3 gr

Kalınlık: 1 mm

Ön Yüz:“La ilahe illallah Muhammedün Resulüllahs... 1 sittin ve sittemie”

Açıklaması: : Dairesel inci dizisi formu içerisinde iki sıra halinde “Allah’tan başka ilah yoktur Muhammed O’nun elçisidir” yazar. Kelime-i Tevhid’i ikiye bölen simetrik rumi motifi vardır. Etrafında ise “661 s... Lulue” yazar.

Arka Yüz: : El-minnetilillahEs-sultanü'l azam Rükned’dünya ve’d-din ebu'l-feth Kılıç Arslan bin Keyhüsrev

Açıklaması: Dairesel inci dizisi formu içerisinde üç sıra halinde “büyük sultan din ve dünyanın temel direği fethin babası Keyhüsrev oğlu Kılıç Arslan ... “ yazar.

Katalog No: 49

Fotoğraf 49: IV. Kılıç Arslan dönemine ait sikke ön/arka yüz H.663/Konya (YM)

Müze Envanter No: 4005

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı:H.663 / M.1255-56

Basım Yeri: Duribe bi-medinete Konya

Çap: 22 mm

Ağırlık: 2,95 gr

Kalınlık: 1 mm

Ön Yüz: El-mülkilillah Duribe bi-medinete Konya fi sene selas sittin sittemie

Açıklaması: : Dairesel inci dizisi formu içerisinde altı yapraklı çiçek motifi içinde “mülk Allah’ındır” yazar ve alt kısımda simetrik rumi motifi yer alır. Etrafında ise “663 senesinde Konya şehrinde basıldı” yazar ve cümle sonunda altı kollu yıldız motifi bulunur.

Arka Yüz: : Es-sultanü'l azam Rükned'dünya ve'd-din Kılıç Arslan bin Keyhüsrev

Açıklaması: Dairesel inci dizisi formu içerisinde üç sıra halinde “büyük sultan din ve dünyanın temel direği Keyhüsrev oğlu Kılıç Arslan “ yazar. Sikke ortasında rumi motifli uğur düğümü yer alırken sikkenin üst kısmını ise küçük rumi motifi süsler. Keyhüsrev isminin üzerinde bir adet altı kollu yıldız vardır.

Katalog No: 50

Fotoğraf 50: IV. Kılıç Arslan dönemine ait sikke ön/arka yüz H.663/Lulue (YM)

Müze Envanter No: 4126

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı: H.663/ M.1255-56

Basım Yeri: Duribe Lulue

Çap: 23 mm

Ağırlık: 2,95 gr

Kalınlık: 1 mm

Ön Yüz: El-minnetillah Duribe fi sene selas sittin sitemie Lulue

Açıklaması: : Dairesel inci dizisi formu içerisinde altı yapraklı çiçek motifi içinde “minnet Allah’adır” yazar ve alt kısımda altı kollu yıldız motifi yer alır. Etrafında ise “663 senesinde Lulue de basıldı” yazar.

Arka Yüz: : Es-sultanü'l azam Rükned'dünya ve'd-din Kılıç Arslan bin Keyhüsrev

Açıklaması: Dairesel inci dizisi formu içerisinde üç sıra halinde “büyük sultan din ve dünyanın temel direği Keyhüsrev oğlu Kılıç Arslan “ yazar. Sikke ortasında rumi motifli yer alırken sikkenin üst kısmında simetrik rumi motifi süsler.

Katalog No: 51

Fotoğraf 51: IV. Kılıç Arslan dönemine ait sikke ön/arka yüz H.664/Konya (YM)

Müze Envanter No: 4108

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı: H.664 / M.1256-57

Basım Yeri: Duribe bi-medinete Konya

Çap: 22,5 mm

Ağırlık: 2,95 gr

Kalınlık: 1 mm

Ön Yüz: El-mülkü lillah Duribe bi-medinete Konya sene erba sittin sittemie

Açıklaması: : Dairesel inci dizisi formu içerisinde altı yapraklı çiçek motifi içinde “mülk Allah’ındır” yazar ve alt kısımda altı kollu yıldız motifi yer alırken yanında üst kısımda iki adet sekiz kollu yıldız yer alır. Etrafında ise “664 senesinde Konya şehrinde basıldı” yazar.

Arka Yüz: : Es-sultanü'l azam Rükned'dünya ve'd-din Kılıç Arslan bin Keyhüsrev

Açıklaması: Dairesel inci dizisi formu içerisinde dört sıra halinde “büyük sultan din ve dünyanın temel direği Keyhüsrev oğlu Kılıç Arslan “ yazar. Sikke ortasında rumi motifli uğur düğümü yer alırken sikkenin üst kısmında simetrik rumi motifi süsler. Kılıç Arslan bin Keyhüsrev ibaresinin üzerinde ve alt kısmında iki adet altı kollu bir adet sekiz kollu yıldız motifi yer alır.

Katalog No: 52

Fotoğraf 52: IV. Kılıç Arslan dönemine ait sikke ön/arka yüz H.664/Sivas (YM)

Müze Envanter No: 3961

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı:H.664/ M.1256-57

Basım Yeri: Duribe Sivas

Çap: 21 mm

Ağırlık: 2,95 gr

Kalınlık: 1 mm

Ön Yüz: El-mülkü lillah Duribe Sivas sene erba sittin sitemie

Açıklaması: : Dairesel inci dizisi formu içerisinde altı yapraklı çiçek motifi içinde “mülk Allah’ındır” yazar ve lafzın alt ve üst kısımda rumi motifi yer alır. Etrafında ise “664 senesinde Sivas da basıldı” yazar. Cümle aralarında iki adet altı kollu yıldız motifi yer alır.

Arka Yüz: : Es-sultanü'l azam Rükned'dünya ve'd-din Kılıç Arslan bin Keyhüsrev

Açıklaması: Dairesel inci dizisi formu içerisinde dört sıra halinde “büyük sultan din ve dünyanın temel direği Keyhüsrev oğlu Kılıç Arslan “ yazar. Sikke ortasında rumi motifli uğur düğümü yer alırken sikkenin üst kısmında simetrik rumi motifi süsler.

Katalog No: 53

Fotoğraf 53: IV. Kılıç Arslan dönemine ait sikke ön/arka yüz H.664/Sivas (YM)

Müze Envanter No: 4073

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı: H.664 / M.1256-57

Basım Yeri: Duribe Sivas

Çap: 21 mm

Ağırlık: 3 gr

Kalınlık: 1 mm

Ön Yüz: El-minnete lillah Duribe Sivas sene erba sittin sittemie

Açıklaması: : Dairesel inci dizisi formu içerisinde yine inci dizili altı yapraklı çiçek motifi içinde “minnet Allah’adır” yazar ve lafzın alt ve üst kısımda simetrik rumi motifi yer alır. Etrafında ise “664 senesinde Sivas da basıldı” yazar. Cümle aralarında bir adet altı kollu yıldız motifi yer alır.

Arka Yüz: : Es-sultanü'l azam Rükned'dünya ve'd-din Kılıç Arslan bin Keyhüsrev

Açıklaması: Dairesel inci dizisi formu içerisinde dört sıra halinde “büyük sultan din ve dünyanın temel direği Keyhüsrev oğlu Kılıç Arslan “ yazar. Sikke ortasında rumi motifli uğur düğümü yer alırken sikkenin üst kısmında simetrik rumi motifi süsler.

Katalog No: 54

Fotoğraf 54: IV. Kılıç Arslan dönemine ait sikke ön/arka yüz H.664/Sivas (YM)

Müze Envanter No: 4132

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı: H.664 / M.1256-57

Basım Yeri:.... Sivas

Çap: 20 mm

Ağırlık: 3,05 gr

Kalınlık: 1 mm

Ön Yüz: El-minnete lillah ... Sivas erba sittin sittemie

Açıklaması: : Dairesel inci dizisi formu içerisinde uğur düğümlü dairesel form içinde “minnet Allah’adır” yazar. Etrafında ise “664 ... Sivas” yazar. Cümle aralarında altı kollu iki yıldız motifi yer alır.

Arka Yüz: : El-minnet lillahEs-sultanü’l azam Rükned’dünya ve’d-din ebu’l-feth Kılıç Arslan bin Keyhüsrev

Açıklaması: Dairesel inci dizisi formu içerisinde dört sıra halinde “büyük sultan din ve dünyanın temel direği fethin babası Keyhüsrev oğlu Kılıç Arslan “ yazar. Üstte “minnet Allah’adır” yazar ve sikke ortasında uğur düğümü yer alır.

Katalog No: 55

Fotoğraf 55: IV. Kılıç Arslan dönemine ait sikke ön/arka yüz H.665/Madenşehir (YM)

Müze Envanter No: 4037

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı: H.665 / M.1257-58

Basım Yeri: Duribe Madenşehir

Çap: 21,5 mm

Ağırlık: 3,05 gr

Kalınlık: 1 mm

Ön Yüz: El-mülkü lillah Duribe Madenşehir sene hamsin sittin sittemi'e

Açıklaması: : Dairesel inci dizisi formu içinde yine inci dizili altı yapraklı çiçek motifi içinde "mülk Allah'ındır" yazar. Lafzın alt ve üst kısmında simetrik rumi motifi yer alırken iç kısmında yedi kollu bir adet yıldız yer verilmiştir. Çevre yazısında "665 senesinde Madenşehir de basıldı" yazar.

Arka Yüz: : Es-sultanü'l azam Rükned'dünya ve'd-din Kılıç Arslan bin Keyhüsrev

Açıklaması:Dairesel inci dizisi formu içinde dört sıra halinde “büyük sultan din ve dünyanın temel direği Keyhüsrev oğlu Kılıç Arslan” yazmaktadır. Sikke merkezinde uğur düğümü yer alırken alt kısımda dört adet altı kollu yıldız motifi yer alır.

Katalog No: 56

Fotoğraf 56: IV. Kılıç Arslan dönemine ait sikke ön/arka yüz 665/Madenşehir (YM)

Müze Envanter No: 4451

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı: H.665 / M.1257-58

Basım Yeri: Duribe Madenşehir

Çap: 22,5 mm

Ağırlık: 2,95 gr

Kalınlık: 1 mm

Ön Yüz: El-imam el-Musta'asım Bi'llâh emir'ül mü'minin Duribe Madenşehir sene hamsin sittin sittemi'e

Açıklaması: : Dairesel inci dizisi formu içinde iki satır halinde “müminlerin emiri Mustasım Billâh” yazar. Sikkenin orta kısmında yazıyı ikiye bölen simetrik

rumi motifli uğur düğümü yer alır ve uç kısımlarında altı kollu birer yıldız bulunur. Üst kısımda altı kollu bir yıldız daha bulunur. Çevre yazısında “665 senesinde Madenşehir’nde basıldı” yazar.

Arka Yüz: : El-minnete lillahEs-sultanü’l azam Rükned’dünya ve’d-din Kılıç Arslan bin Keyhüsrev

Açıklaması: Dairesel inci dizisi formu içinde dört sıra halinde “büyük sultan din ve dünyanın temel direği Keyhüsrev oğlu Kılıç Arslan” yazmaktadır. Üst kısımda ise “minnet Allah’adır” yazar ve sikke merkezinde uğur düğümü yer alır ve azam lafzının üzerinde altı kollu bir yıldız yer alır.

2.6. III. Gıyaseddin Keyhüsrev Dönemi Sikkeleri (H.664-681) M.1266-1282

664 (M.1266) tarihinde IV. Kılıç Arslan zehirlenerek öldürüldüğünde Gıyaseddin’in dokuz veya on yaşlarında olduğu bilinmektedir. Muhiddin Pervane’nin desteğiyle tahta çıkan III. Gıyaseddin Keyhüsrev tahtın sahibi olmuştur (Turan 2017: 548-550).

Adına 20 ayrı darphanede fels ve dirhem bastırmıştır, dinarları ise Konya ve Sivas darphanelerinde basılmıştır. Dirhemlerinde basım tarihleri divani rakamlı ve Arapça olarak yazılmış olanları mevcuttur (Erkiletlioğlu, Güler 1996: 208). Sikkelerinde en çok yazı ve rakamı karışık şekilde kullanan sultan olmuştur (Kucur 2018: 104).

Tablo 7. III. Gıyaseddin Keyhüsrev Dönemi Sikke Veri Tablosu

Envanter No	Basım Yeri	Okunan	Okunamayan	Envanter No	Basım Yeri	Okunan	Okunamayan	Envanter No	Basım Yeri	Okunan	Okunamayan	Toplam
3616	[...]		X	3732	Maden Lulue	X		3847	Sivas	X		
3617	Duribe Sivas	X		3733	Lulue	X		3848	Sivas	X		
3618	[...]		X	3734	[...]		X	3849	Sivas	X		
3619	Sivas	X		3735	Sivas	x		3850	Konya	X		
3620	[...]		X	3736	Konya	x		3851	Konya	X		
3621	[...]		X	3737	Sivas	x		3852	[...]		X	
3622	Sivas	X		3738	Sivas	x		3853	[...]		X	
3623	Sivas	X		3739	[...]		x	3854	[...]		X	
3624	[...]		X	3740	[...]		x	3855	Sivas	X		
3625	Sivas	X		3741	Maden Lulue	x		3856	Maden Lulue	X		

3626	Sivas	X		3742	Lulue	x		3857	Sivas	x		
3627	Sivas	X		3743	Konya	x		3858	[...]		x	
3628	Konya	X		3744	[...]		x	3859	Sivas	x		
3629	[...]		X	3745	[...]		x	3860	Maden Lulue	x		
3630	[...]		X	3746	Sivas	x		3861	[...]		x	
3631	[...]		X	3747	Konya	x		3862	[...]		x	
3632	[...]		X	3748	Erzincan	x		3863	Lulue	x		
3633	[...]		X	3749	Sivas	x		3864	Duribe Sivas	x		
3634	Sivas	X		3750	[...]		x	3865	[...]		x	
3635	[...]		X	3751	[...]		x	3866	Antalya	x		
3636	[...]		X	3752	[...]		x	3867	Konya	x		
3637	[...]		X	3753	[...]		x	3868	Sivas	x		
3638	[...]		X	3754	Sivas	x		3869	[...]		x	
3639	Sivas	X		3755	[...]		x	3870	Sivas	x		
3640	Sivas	X		3756	[...]		x	3871	[...]		x	
3641	[...]		X	3757	Sivas	x		3872	Sivas	x		
3642	[...]		X	3758	[...]		x	3873	Sivas	x		
3643	Lulue	X		3759	Sivas	x		3874	[...]		x	
3644	[...]		X	3760	Sivas	x		3875	Sivas	x		
3645	Lulue	X		3761	Sivas	x		3876	[...]		x	
3646	[...]		X	3762	Lulue	x		3877	[...]		x	
3647	[...]		X	3763	[...]		x	3878	[...]		x	
3648	Lulue	X		3764	Gümüş	x		3879	Lulue	x		
3649	[...]		X	3765	Sivas	x		3880	Bi Sivas	x		
3650	Sivas	X		3766	Gümüş	x		3881	Lulue	x		
3651	[...]		X	3767	Sivas	x		3882	Erzincan	x		
3652	Sivas	X		3768	[...]		x	3883	Sivas	x		
3653	[...]		X	3769	Sivas	x		3884	Sivas	x		
3654	Sivas	X		3770	Sivas	x		3885	Madenşehir	x		
3655	Sivas	X		3771	[...]		x	3886	Erzincan	x		
3656	[...]		X	3772	Sivas	x		3887	[...]		x	
3657	[...]		X	3773	Lulue	x		3888	Madeşehir	x		
3658	[...]		X	3774	Sivas	x		3889	Sivas	x		
3659	[...]		X	3775	Sivas	x		3890	Erzincan	x		
3660	Erzincan	X		3776	Sivas	x		3891	Sivas	x		
3661	Sivas	X		3777	Duribe Sivas	x		3892	Sivas	x		
3662	Gümüş	X		3778	[...]		x	3893	Sivas	x		
3663	[...]		X	3779	Maden Lulue	x		3894	[...]		x	
3664	[...]		X	3780	Duribe Sivas	x		3895	Duribe Lulue	x		
3665	Sivas	X		3781	GümüşPazar	x		3896	Sivas	x		
3666	Duribe-bi Sivas	X		3782	Sivas	x		3897	[...]		x	
3667	Sivas	X		3783	Lulue	x		3898	Erzincan	x		
3668	[...]		X	3784	Lulue	x		3899	[...]		x	
3669	Maden	X		3785	Sivas	x		3900	[...]		x	
3670	Konya	X		3786	Lulue	x		3901	Sivas	x		
3671	Duribe-bi Sivas	X		3787	Sivas	x		3902	Duribe Sivas	x		
3672	[...]		X	3788	[...]		x	3903	[...]		x	
3673	Erzincan	X		3789	Sivas	x		3904	Sivas	x		
3674	[...]		X	3790	Sivas	x		3905	Sivas	x		
3675	Sivas	X		3791	Lulue	x		3906	Konya	x		
3676	[...]		X	3792	Sivas	x		3907	Sivas	x		
3677	[...]		X	3793	[...]		x	3908	Lulue	x		
3678	Lulue	X		3794	[...]		x	3909	[...]		x	
3679	[...]		X	3795	Sivas	x		3910	Lulue	x		
3680	[...]		X	3796	Lulue	x		3911	Sivas	x		

3681	Sivas	X		3797	Sivas	x		3912	[...]		x	
3682	[...]		X	3798	Sivas	x		3913	Sivas	x		
3683	[...]		X	3799	Konya	x		3914	Erzincan	x		
3684	Sivas	X		3800	[...]		x	3915	Lulue	x		
3685	Sivas	X		3801	[...]		x	3916	Sivas	x		
3686	[...]		X	3802	Sivas	x		3917	Sivas	x		
3687	Sivas	X		3803	[...]		x	3918	Duribe Sivas	x		
3688	Konya	X		3804	[...]		x	3919	[...]		x	
3689	Sivas	X		3805	[...]		x	3920	[...]		x	
3690	Sivas	X		3806	Sivas	x		3921	[...]		x	
3691	Maden Gümüşpazar	X		3807	Sivas	x		3922	Sivas	x		
3692	[...]		X	3808	Sivas	x		3923	Sivas	x		
3693	Lulue	X		3809	Sivas	x		3924	Sivas	x		
3694	Sivas	X		3810	Sivas	x		3925	Sivas	x		
3695	Sivas	X		3811	Sivas	x		3926	Sivas	x		
3696	Sivas	X		3812	Sivas	x		3927	Sivas	x		
3697	[...]		X	3813	Konya	x		3928	Sivas	x		
3698	[...]		X	3814	[...]			3929	[...]		x	
3699	[...]		X	3815	Lulue	x		3930	Sivas	x		
3700	[...]		X	3816	[...]			4486	Konya	x		
3701	[...]		X	3817	Lulue	x		4490	Konya	x		
3702	Sivas	X		3818	Sivas	x		4491	Konya	x		
3703	Sivas	X		3819	Konya	x		4494	Konya	x		
3704	[...]		X	3820	[...]			4496	Lulue	x		
3705	Sivas	X		3821	[...]		x	4497	Konya	x		
3706	[...]		X	3822	[...]			4501	[...]		x	
3707	Sivas	X		3823	[...]		x	4502	Konya	x		
3708	Sivas	X		3824	Sivas	x		4503	Konya	x		
3709	Lulue	X		3825	Sivas	x		4504	[...]		x	
3710	Sivas	X		3826	[...]			4505	Konya	x		
3711	Erzincan	X		3827	Konya	x	x	4506	[...]		x	
3712	Konya	X		3828	[...]		x	4507	Maden Lulue	x		
3713	Maden Lulue	X		3829	Maden Lulue	x	x	4508	Lulue	x		
3714	Sivas	X		3830	Sivas	x	x	4509	Lulue	x		
3715	[...]		X	3831	Sivas	x		4510	Lulue	x		
3716	[...]		X	3832	[...]			4511	Lulue	x		
3717	[...]		X	3833	[...]		x	4513	Lulue	x		
3718	[...]		X	3834	Sivas	x		4514	Lulue	x		
3719	[...]		X	3835	Sivas	x	x	4516	Lulue	x		
3720	Sivas	X		3836	Lulue	x		4517	Lulue	x		
3721	Sivas	X		3837	Kastamoniye	x		4519	Lulue	x		
3722	[...]		X	3838	Sivas	x		4520	[...]		x	
3723	Sivas	X		3839	[...]		x	4521	Lulue	x		
3724	Sivas	X		3840	Erzincan		x	4523	Konya	x		
3725	[...]		X	3841	Sivas	x		4525	Kastamonu	x		
3726	[...]		X	3842	Lulue	x		4528	Konya	x		

3727	Sivas	X		3843	Sivas	x		4529	Lulue	x		
3728	Lulue	X		3844	Sivas	x		4530		x		
3729	Lulue	X		3845	[...]		x	4537	Lulue	x		
3730	Lulue	X		3846	[...]		x	4538	Kayseriye	x		
3731	Sivas	X										
TOPLAM		62	54			78	37			86	29	346

III. Gıyaseddin Keyhüsrev adına basılmış 346 sikke mevcuttur. 226'sı okunur halde olup 130'u Sivas, 50'si Lulue, 26'sı Konya, 10'u Erzincan, 5'i Gümüşpazar, 2'si Madenşehir, 2'si Kastamonu, 1'er tanesi ise Kayseri, Maden ve Antalya darp merkezi basımlıdır. Geriye kalan 120 sikke yer yer silik olduğu için basım yerleri ve tarihleri okunamamaktadır (Tablo 7).

Katalog No: 57

Fotoğraf 57: III. Gıyaseddin Keyhüsrev dönemine ait sikke ön/arka yüz H.664/Sivas (YM)

Müze Envanter No: 3925

Malzeme Türü: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı:H.664/ M.1246-47

Basım Yeri:Duribe bi-Sivas

Çap:22 mm

Ağırlık:2,95 gr

Kalınlık:1 mm

Ön Yüz: “El-mülkülillah”

Etrafında: Duribe bi-Sivas sene erbaa sittin sittemi’e

Açıklaması: : Dairesel inci dizisi veyine düz daire içinde bitim noktaları simetrik rumi motifli 6 yapraklı çiçek ve içerisinde “Mülk(devlet) Allah’a aittir” yazar. Etrafında ise “664 senesinde Sivas’da basıldı” yazmaktadır. Basım tarihi ve yeri arasında altı kollu iki yıldız yer almaktadır.

Arka Yüz: : Es-sultanü’l-azam Gıyased’dünya ve’d-din Keyhüsrev bin Kılıç Arslan

Açıklaması: Dairesel inci dizisi içinde “Büyük sultan din ve dünyanın temel direği Kılıç Arslan oğlu Keyhüsrev” yazar. Sikkenin tepsinde saadet düğümlü rumi motifi yer alırken sikke merkezinde altı kollu bir yıldız yer alır.

Katalog No: 58

Fotoğraf 58: III. Gıyaseddin Keyhüsrev dönemine ait sikke ön/arka yüz
H.664/..(YM)

Müze Envanter No:3869

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı: H.664 / M.1246-47

Basım Yeri: Duribe ...

Çap:22 mm

Ağırlık:2,95 gr

Kalınlık:1 mm

Ön Yüz: “El-mülkülillah”

Etrafında: Duribe fi sene Erba sittin sittemi’e

Açıklaması:Dairesel inci dizisi ve düz daire içersinde yine inci dizili altı yapraklı çiçek motifi içinde “Mülk Allah’ındır” yazar. Etrafında “ 664 senesinde basıldı” yazar. Çiçek motifi içinde yedi kollu iki yıldız ve etrafında yazıyı ayırmak için cümle sonunda altı kollu bir yıldız vardır.

Arka Yüz: “Es-sultanü’l-azam Gıyased’dünya ve’d-din Keyhüsrev bin Kılıç Arslan”

Açıklaması:Dairesel inci dizisi içinde “Büyük sultan din ve dünyanın yardımcısı Kılıç Arslan oğlu Keyhüsrev” yazar. Keyhüsrev isminin üzerinde sekiz kollu bir yıldız yer alırken sikke merkezinde sekiz kollu çarkılek motifine yer verilmiştir.

Katalog No: 59

Fotoğraf 59: III. Gıyaseddin Keyhüsrev dönemine ait sikke ön/arka yüz../Erzincan (YM)

Müze Envanter No: 3840

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı:H.66.. / M.124..

Basım Yeri: Erzincan

Çap: 24,5 mm

Ağırlık: 2,95 gr

Kalınlık:1 mm

Ön Yüz: “sene ...La ilahe illallah Muhammedün Resulullah El-imam El-Masum emir’ül mü’minin sittin sittemi’e

Açıklaması: : Dairesel inci dizisi içinde “sene ... Allah tektir Muhammed O’nun elçisidir. Müminlerin emiri İmam Masum altıyüzaltmış” yazar.

Arka Yüz: : “Erzincan Es-sultanü’ül-azam Gıyased’dünya ve’d-din Keyhüsrev bin Kılıç Arslan”

Açıklaması:Dairesel inci dizisi içinde “Erzincan Büyük sultan din ve dünyanın yardımcısı Kılıç Arslan oğlu Keyhüsrev” yazar.

Katalog No: 60

Fotoğraf 60: III. Gıyaseddin Keyhüsrev dönemine ait sikke ön/arka yüz
H.680/Erzincan

Müze Envanter No: 3748

Malzeme: Gümüş

Sikke Türü: Dirhem

Basım Yılı:H.680 / M.1281-82

Basım Yeri: Duribe haza el-dirhem medinete Erzincan

Çap: 23 mm

Ağırlık: 2,90 gr

Kalınlık:1 mm

Ön Yüz: “El-mülkülillah”

Etrafında: Duribe haza el-dirhem medinete Erzincan fi sene seman ve sittemi’e

Açıklaması:Dairesel iki katlı inci dizisi ve altı yapraklı çiçek içerisinde “Mülk Allah’a aittir” yazar. Etrafında ise “Bu dirhem 680 senesinde Erzincan

şehrinde basıldı” yazmaktadır. Çiçek motifi içerisinde uç kısımları bombeli altı kollu yıldız motifi yer alır.

Arka Yüz: Erzincan Es-sultanü’ül-azam Gıyased’dünya ve’d-din Keyhüsrev bin Kılıç Arslan

Açıklaması: Dairesel inci dizisi içinde “Erzincan Büyük sultan din ve dünyanın yardımcısı Kılıç Arslan oğlu Keyhüsrev” yazar.

3. DEĞERLENDİRME

Yozgat Müzesi'nde bulunan 1005 Anadolu Selçuklu sikke katalogu H.619-680 / M.1222/23-1281/82 tarih aralığında altı dönemi kapsamaktadır. Bu bünyede yer alan 1005 Anadolu Selçuklu sikke katalogu içinden 60 sikke seçilip tanımlaması yapılmıştır. 60 sikkenin seçilmiş olması hem fotoğraf kalitesinden kaynaklanırken hem de birbirlerinin devamı¹⁵ niteliğinde olmalarından kaynaklanmaktadır.

I.Alaaddin Keykubad, II. Gıyaseddin Keyhüsrev, II. İzzeddin Keykavus, IV. Rükneddin Kılıç Arslan, III. Gıyaseddin Keyhüsrev olmak üzere bu beş sultan tek başına hükümdarlık yapmışlardır. II. Alaaddin Keykubad, II. İzzeddin Keykavus ve IV. Kılıç Arslan'ın üç kardeş olarak beraber hükümdarlık yaptığı dönemde mevcuttur. Bu dönem Üç Kardeşler Dönemi olarak adlandırılmıştır. II. Alaadin Keykubad sadece Üç Kardeşler Dönemi'nde tahta çıkmıştır, sultanın müstakil hükümdarlığı olmamıştır.

Anadolu Selçuklu sikkeleri iki farklı şekilde karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan ilki yazılı sikkeler diğeri ise figürlü sikkelerdir. Yazılı sikkelerde dikkat çeken ögeler rumi ve yıldız motifleri olurken figürlü sikkelerde ise Şir-i Hurşit tasviridir.

3.1. Darp Merkezleri

Sikkelerin darp edilişinin en basit halinde sikke pulu temizlenip arındırılır ağırlığı belirlenip pul ısıtılır ve üzerinde sikkede olması gereken yazıların bulunduğu madeni kalıpların arasına yerleştirilip çekiç yardımı ile kuvvet uygulanır, kalıpta bulunan yazılar pula işlenip basım tamamlanıyor. Elle darp edildiği için sikkelerde eşitsizlik kayma gibi sorunlarla karşılaşılıbiliyordu. XVII. yüzyıla kadar sikke basımı bu yöntemle gerçekleşmiştir (Tekin 2009: 179). Katalogda tanıtılan sikkelerin tamamı elle darp yöntemi ile basılmıştır.

Selçuklular 45 yerde para darp ettirmiş ve bunlardan 18'i Selçuklu'nun kendine ait darp merkezi iken 4'ü Şehzade Sancağı ve 23'ü yerel darp merkezleridir. Selçuklu hükümdarlarının bizzat sikke darp yerleri; Konya, Kayseri, Sivas, Aksaray, Ermenek, Develi, Tokat, Erzincan, Malatya, Dinar, Sandıklı, Beyşehir, Bayburt,

¹⁵ Benzer sikkeler için Ek 1 bölümüne bakınız.

Hasangazi, Altınhisar, Velveren, Yabanlu, Gümüşhacıköy'dür. Şehzade Sancağı darp merkezleri ise; Tokat, Malatya, Ankara, Erzurum'dur (Parlar 2001: 23).

Katalogda bulunan sikkeler Konya, Sivas, Lulue, Kayseri, Erzincan, Gümüşpazar, Maden, Madenşehir, Sarus¹⁶, Kastamonu ve Antalya darp merkezlerinde basılmıştır. 1005 sikke toplamda onbir darp merkezine sahiptir (Harita 1).

¹⁶ Artuk'a göre Siirt'in Şirvan kazasına bağlı bir köydür(1971: 376). Erkiletlioğlu ve Güler'e göre ise Kayseri'ye bağlı ilçedir(1996: 33).

Harita 1:Anadolu Selçuklu darp merkezleri(Erkiiletlioğlu, Güler 1996: 35¹⁷)

¹⁷ Çizim: Zefer Bayburtluoğlu

3.2. Malzeme ve Teknik

Anadolu Selçuklu devletinin para sisteminde ölçü birimi dirhem (gümüş) olmuş hatta dirhemlerine “Akça-i Rum” ismi verilmiştir (Yıldırım, Tekin 2018: 63). Katalogda tanıtılan bütün sikkelerin malzemesi gümüştür.

H.697/M.1297-1298 yılına kadar yarım dirhem basımına devam edilmiş ve standart ağırlık olan 3 gr sikke ağırlığı kullanılmıştır. 697’den sonra İlhanlılar’ın 2,16 gr standart ağırlığı kabul görmüş ve uygulanmıştır (Damalı 2001: 215). Yozgat Müzesi’nde incelediğimiz 1005 sikke içinde bulunan en ağır sikke IV. Kılıç Arslan dönemine ait 3967 ve 3994 envanter numaralı 3,30 gr olan sikkelerdir. En hafifi ise 2,65 gr ile yine IV. Kılıç Arslan dönemine ait 4306 ve 4396 envanter numaralı sikkelerdir. Çap olarak incelediğimizde ise genel olarak bütün sikkeler 2 ile 2,5 cm aralığındadırlar.

3.3. Süsleme

3.3.1. Sikke Kompozisyonu

Genel itibariyle sikkeler düz daire formu olup inci dizisi veya düz çizgi ile çevrenir, bazen bu daire iki veya daha fazla katmanlı olabilir. Aynı şekilde sikkenin iç kısmında da inci dizili, düz, altı dilimli çiçek formu, uğur düğümü ve palmet-rumi kompozisyonları da mevcuttur. Bu dairesel formlar hem sikkenin bitiş dış çizgisinde yer alır hem de sikkenin ortasında motifleri ve yazı formlarını çevreleyen fonksiyonel biçimde de kullanılmıştır. Kataloğumuzda bulunan sikkelerin çoğu bu formla oluşturulmuştur. Bir diğer kompozisyon ise sikkenin iç kısmında antik kökenli kare form şeklindedir. İnci dizili, düz çizgi şeklinde uygulanır ve tek, iki veya daha fazla katmanlı olarak uygulanmıştır. İnci dizisi ve düz çizgi karma olarakta kullanılmış bir sıra inci dizisi bir sıra düz çizgi tekrar inci dizisi şeklinde kompoze edilenlerde mevcuttur. Bu kompozisyonlar dışında II. Gıyaseddin Keyhüsrev dönemine ait güneş ve aslan tasvirli (Şir-i Hurşit) sikke kompozisyonuna rastlarız. Şir-i Hurşit kompozisyonunda ortada güneş ve güneşin altında sağa dönük ön ayakları havada kuyruğu hafif kıvrılmış aslan tasvir edilmiştir.

3.3.2. Geometrik Süsleme

3.3.2.1. Yıldız

Yıldız motifi sikke üzerinde süsleme veya yazı aralarında bölme unsuru olarak kullanılmıştır. Üç, beş, altı, yedi ve sekiz kollu olarak farklı formlarda yıldız motifi sikke üzerine tek halde veya aralara serpiştirilerek kullanılmıştır. Bu tür motifler hem Büyük Selçuklu, hem de Anadolu Selçuklu sikkelerinde sıkça kullanılan motif olmuştur. Yıldız motifi sadece Selçuklu dönemine has olarak kalmamış Selçuklu sonrasındaki İlhanlı ve Beylikler döneminde de sikke üzerindeki yerini korumuştur (Çaycı 2008: 63). Üç kollu yıldızları sikke tepeliklerinde bir çizgi ile yazı formundan ayrılmış tek veya altı kollu yıldızla birlikte tasvir edilmiştir. Altı ve sekiz¹⁸ kollu yıldızlar ise sultan isimlerinin üzerinde kullanıldığı gibi cümle bitimlerinde de kullanılmıştır. Bazı yıldızların uçları çatalı, köşeli ve rozetlidir. İnceleme kapsamında olan sikkelerimizin çoğunda yıldız motifi mevcuttur (Tablo 8).

İç içe geçmiş iki üçgenden oluşan altı kollu yıldız Müslümanlarda “Mühr-ü Süleyman” sembolü olan, hastaları iyileştirmek ve kem gözden koruyucu gücü sahip tılsım olarak inanılmıştır (Arseven 1984: 206). Sikkelerde bu yönde kullanılma ihtimalleri oldukça düşüktür.

İki karenin birbiri üzerine yerleştirilmesiyle sekiz kollu yıldız motifi oluşturulmuş ve on parmağı temsil ettiği bilinmektedir(Arseven 1984: 206). Ayrıca sekiz kollu yıldız Selçuklu simgesi olarak kullanılmış ve her köşesi için anlam yüklenmiştir. Sikke üzerinde bu yönde kullanma ihtimalleri yüksektir.

¹⁸ Sekiz kollu yıldız için bkz (Eser 2009: 65-85).

Tablo 8. Sikke Üzerinde Yıldız Süslemesi

Sultanlar	Kat.No	Sikke Ön Yüz	Sikke Arka Yüz
I.Alaaddin Keykubad	1	★	★
	2	★ ★ ★	★
II.Gıyaseddin Keyhüsrev	3	★ ★	★
	4	★	
	5	Silik	
	6	★ ★	
	7	Silik	
	8	★	
	9	★	★
II.İzzeddin Keykavus	10		★
	11	★	
	12		
	13		★ , ★
	14	★ ★	★
	15	★ ★	★
	16	★ ★	★
	17		★ , ★
3 Kardeşler	18		
	19	★	
	20		
	21		★
	22	★	
	23	★	
	24	★	
	25	★	
	26		★
	27		
	28		
	29		
	30		

	31	★	
IV.Kılıç Arslan	32	❄	
	33		
	34	❄, ★	
	35	❄	
	36	❄	
	37	❄	
	38		
	39	★	
	40		
	41		
	42	★	
	43		
	44		
	45	★	
	46		
	47		
	48		
	49	★	★
	50	★	
	51	❄	❄
52	★		
53	★		
54	★, ❄		
55	❄, ★		
56	★	★	
III.Gıyaseddin Keykavus	57	★	★
	58	★	❄, ★
	59		
	60	❄	

3.3.3. Gezegen ve Burç Tasvirli Süsleme

Anadolu Selçuklu Devleti plastik sanat alanında gezegen ve burç kuşağını birlikte tasvir etmiştir. Bu kompozisyonu uygularken hiyerarşi kuralına uygun bir şekilde süsleme düzeni izlemiştir.

3.3.3.1. Güneş

Genel anlamıyla evrenin kalbi olarak tanımlanan Güneş gezegeni kozmosun merkezi olarak bilinir. Gezegenler içinde insana karşı fonksiyonelliği sayesinde bazen bir ilah bazen de sevgi ve saygı kaynağı olarak görülmüştür (Çaycı 2002: 92).

Ortaçağ astronomisinde dördüncü gezegen olarak bilinen Güneş, bütün canlılara ve yeryüzüne ısı, ışık ve hayat vermiştir. Bu fonksiyonelliği sayesinde süsleme sanatında sıkça tercih edilen bir motif olmuştur. Genellikle bir dairenin etrafında doğrusal ya da ok biçimli şua betimlemesi ve daire formunun içinde ağız, burun ve göz gibi insana ait benzetmeler ile tebessüm ettirilen örnekler yer verilmiştir. Bu kompozisyondaki gülümseme eylemi insana benzemek değil insanı güneşe benzetmektir. Yani Güneş benzeyen değildir, etrafında bulunan her şeyi kapsayan ve kuşatan anlamı yüklenerek verilmiştir. Bunun anlamı, insani ihtiyaçları karşılayan ve yararlılık sağlayan anlamı ile bütünleştirilmiştir (Çaycı 2002: 89).

3.3.3.2. Venüs (Zühre)

Venüs, Güneş ve Aydan sonra en parlak yıldız olarak kabul edilmiş ve Çoban Yıldızı, Seher Yıldızı gibi isimlerle bilinmektedir. Venüs'ün bilinen en belirgin özelliğın sekiz kollu yıldız olmasıdır (Jacoson 1993: 129).Güneş ve Ay'dan sonra en parlak gök cismi Venüs olduğu için sultan ibarelerinin yanında kullanılmıştır.

3.3.3.3. Aslan

Arslan Anadolu da Hitit, Urartu, Frig, Lidya, Yunan-Roma, Bizans ve Ermeni sanatında farklı stillerde karşımıza çıksada anlam olarak hakimiyet, güç, kudret sembolü olmuş, ayrıca koruyucu hayvan özelliğini üstlenmiştir (Öney 1971: 1). Güç ve kudreti temsil ettiği için sultanlar aslan motifi ile temsil edilmiştir.

Astronomide aslanın evi güneş olduğu için birlikte kullanılmışlardır. II. Gıyaseddin Keyhüsrev sikkeleri bu kompozisyondadır (kat no: 3,4,5,6,7,8,9).

3.3.3.4. Çarkifelek

Astronomik anlamı, yıldızların döndüğü yer olarak tanımlanmaktadır. İslam astronomisinde ise Güneş ve Ay dahil olmak üzere iç içe geçmiş yedi halka (gezegen) olarak tanımlanır (kat. No: 10,58) (Çaycı 2002: 100-101).

3.3.4. Bitkisel süsleme

3.3.4.1. Rumi

Stilize edilmiş hayvan şekillerinden gelme süsleme türüne rumi yani “Selçuk” adı verilir (Arseven 1984: 210, Aksu 1998: 33). Seçuklular’ın sıkça kullandığı rumi motifini sikke dahil bütün süsleme dallarında kullandıklarını görürüz.

Yazı kompozisyonlu sikkelerde genel olarak rumi motifi kullanılmıştır. Genellikle sikkelerde satır arası ayraç ve tepelik süslemesi olarak kullanılan rumi motifi, sikke ortasında saadet düğümü ile birliktede karşımıza çıkar.

Rumi motifini özellikle altı dilimli gül yapraklı sikke kompozisyonlarında, içteki birleşme noktasında karşılıklı simetrik bir biçimde sade ve çatalı olarak görülmesi Anadolu Selçuklu sikkelerine has bir özelliktir (Parlar 2001: 481). Sikkelerde simetrik olarak tasvir edilen rumi motifleri gövdeden iki yana açılan simetrik yaprak veya tomurcuk olarak betimlenmiştir (Mülayim 1998: 13). Bunun yanı sıra gövde kısmı saadet düğümlü olup yine aynı şekilde iki yana simetrik açılan yaprak veya tomurcuk motifi oluşur (kat no: 32,34,35,36,37,38,40,44,49,51,53,55,56,57). Rumi motifinin uç kısımları dilimli şeklinde olan kompozisyonlarda mevcuttur.

3.3.4.2. Palmet

Palmet Anadolu Selçuklu Devleti’nden önce Büyük Selçuklu ve Zengiler zamanında Şam ve Musul eserlerinde çeşitli şekillerde karşımıza çıkar. Ancak Anadolu Selçuklu Devleti kadar geliştirip eserlerinde bol miktarda kullanmamışlardır. Özellikle Anadolu Selçuklu Devleti üç bölümlü palmet tipini bol miktarda kullanmıştır(Ögel 1966: 75). Palmetmotifi sikkeler üzerinde rumi motifi ile birlikte kullanılmıştır.Rumi motifinin uç kısımlarında birleştirilmiştir(kat no: 13,17).

3.4. Yazı

İslam devletleri sikke üzerinde hem süsleme hem de bilgi aktarımı için en çok yazı kompozisyonunu kullanmıştır. Bu kompozisyonu kullanma amaçlarından biri tasvir yasağı diğeri ise Arap devletlerinin yazıyı sanat olarak kullanmasından kaynaklanır. Selçuklu devleti ilk başlarda Arabî hatlı yazılar kullanırken I. Alaâddin

Keykubad döneminde ilk kez sikke üzerinde Selçuki sülüsü kullanılmış ve sikke üzerinde Selçuklu devletine has bir karakter oluşturulmuştur.

Sülüs dışında kufî, divanî ve nesih yazılarında kullanılmıştır. Selçuklu sikkeleri üzerinde en çok pay yazıya verilmiştir. Bunun bir sebebidir sultanların kendilerini ifade etmek amaçlı kullanmasıdır. Yazılı kompozisyonlarda en çok kullanılan sikke ön yüzünde bulunan Kelime-i Tevhid ve Besmele türünde ifadelerdir (ktg no: 10,11,12,18,19,20,21,22,23, 24,25,26,27,28,29,30,31,41,43,45,46,47,48,59).). Sikke ön yüzünde Kelime-i Tevhid ve Besmele yazılı ve etraflarını basım yeri, tarihi çevrelemiş sikke tipleri Abbasi Devleti'nden örnek alınmış sikke tipleridir¹⁹. Kelime-i tevhid dışında “el-minnetelillah” ve “el-mülkülillah” da sık kullanılmıştır.

Bu ibareleri çevreleyen basım ve tarih olmuştur. Sikkelerin basım yerleri ve tarihleri bazı sikkelerde her iki yüzde de yazılmıştır. Ayrıca hem yazı hem rakamla karışık yazan sikkelerde vardır (kat no:11,25,30,31). Sikkelerde kullanılan yazı tipi sülüs, küfi ve divani hatlıdır.

Sikke arka yüzünde ise sultan isimleri, lakapları, unvanları ve dönemin halife ismi ile birlikte bir bütünlük oluşturularak verilmiştir (Çaycı 2008: 60).

¹⁹ Abbasi Devleti sikke yazı kompozisyonu için bkz (Dursun 2014: 157-177).

SONUÇ

Sikke, uygarlık tarihinin önemli buluşlarından biri olması yanında ticaret hayatında vazgeçilmez unsuru olma özelliğine sahiptir. Ticarete kullanılmasından dolayı ülkelerin siyasi, askerive ekonomik egemenliğini yansıtan araç olmuştur. Bu nedenle sultanlar sikke kestirirken bunları göz önüne alarak sikke kompozisyonlarını belirlemişlerdir. Her sultan kendine has kompozisyon oluşturmuştur. Bunun en güzel örneği I. Aladdin Keykubad'ın sülüs yazısını geliştirip ilk kez sikke kompozisyonunda Selçuklu sülüsü kullanan sultan oluşudur. Devletin kendine has yazı karakteri olması ve kullanması o devletin egemenliğinin ve refahının iyi olduğunun kanıtıdır. Bir başka örnek ise II. Gıyaseddin Keyhüsrev'in Şir-i Hurşit isimli figürlü sikkeleri olmuştur. Mimari eserlerde sık olarak kullanılan güneş ve aslan motifi sikke üzerine II. Keyhüsrev tarafından uygulanmıştır. Bazı araştırmacılara göre evli olduğu Gürcü Prensesi Tamara için bu tasviri uygulamış olsada, sultanın mührü olma olasılığı daha yüksektir. Bunu kanıtlayan ise 1238-39 tarihinde yaptırdığı İncir Han üzerinde de aynı simgenin yer almasıdır. Şir-i Hurşit kompozisyonunsikke üzerine ilk basım tarihinin 1240-41 olması bu olasılığı oldukça kuvvetlendirmektedir.

Genel olarak sikke kompozisyonlarına baktığımızda ise inci dizisi istisnasız bütün sikkelerde kullanılmıştır. Bunun dışında Asya kökenli bir motif olan rumi motifi yazı kompozisyonlu sikkelerin hepsinde yer almıştır. Yine sık olarak kullanılan başka bir süsleme ise yıldız motifidir. Yıldız süsleme olarak sikke üzerinde yerini alırken hem de astrolojik anlamda da kullanılmıştır. Özellikle altı ve sekiz kollu yıldızlar Selçuklu sikkelerinin vazgeçilmez unsuru olarak karşımıza çıkar. Sekiz kollu yıldız Venüs'ü temsil ettiği için sultan isimlerinin yanında yer almıştır. Figürlü sikke örneğinde ise aslan ve güneş kompozisyonu işlenmiştir. Astronomide aslanın evi güneş gezegenidir, buradan anlaşılacağı gibi astronomi konusunda oldukça bilgili bir devlet olduklarını kanıtlar. Bu kompozisyonda sultan aslan olarak tasvir edilmiş ve aslanın evi olan güneş gezegeni ise sultanın devleti ve halkı güneş gibi aydınlatıp, ihtiyaçlarını karşıladığı anlamı verilmiştir. Bu kozmolojik kompozisyonu tamamlayan sekiz kollu yıldızlar olmuştur. Selçuklular için sekiz kollu yıldız evreni, sonsuzluğu ve cenneti simgelemiştir. Hepsi sikke

üzerinde hiyerarşi kuralına göre sıralanmıştır. Merkezde güneş altta aslan ve etrafında yıldız olacak şekilde kompoze edilmişlerdir. II. Keyhüsrev sikkelerinde dikkat çeken bir başka ayrıntı ise Konya ve Sivas'ta basılmış olan figürlü sikkelerdirki, aynı şehirde basılmış olmalarına rağmen farklılıklar göstermektedir. Bu da bize aynı şehirlerde tek darp merkezi olsada birden çok farklı kalıp kullanıldığını kanıtlar.

Yazı kompozisyonlu sikkelerde ise yazı karakteri olarak küfi, sülüs, divani ve Arabi hat kullanılmıştır. Sikke ön yüzlerinde ise en çok Kelime-i Tevhid kullanılmıştır. II. İzzeddin Keykavus, IV. Kılıç arslan ve 3 Kardeşler dönemli sikkelerde sıkça karşılaşırız. II. İzzeddin Keykavus ikinci hükümdarlık döneminde “el-izzete lillah” lafzını kullanmış ve sikkelerin arka yüzünde kendi için “âlemde Allah'ın gölgesi” lakabını kullanan sultan olmuştur. II. Keykavus dışında bu derece kendini üstün sıfatlarla anan bir sultan olmamıştır. III. Gıyaseddin Keyhüsrev sikkelerinde ise “el-mülkü lillah” lafzı kullanılmıştır. Ayrıca III. Keyhüsrev basım tarihlerinde hem yazı hem rakamı karışık olarak en çok kullanan sultan olmuştur.

Selçuklu Devleti'nin müstakil yönetimi dışında müşterek yönetim şeklide olmuştur. Üç Kardeşler'de olduğu gibi bu dönemler genellikle devletin karmaşa içinde olduğu dönemler olmuştur. Buna rağmen sikke basımına devam etmiş olması ekonomik gücünde bir değişiklik olmadığını göstergesidir. Hatta bu dönemlerde devlet vergi gelirinin düşüşünden bahsedilsede aralıksız sikke basımının devam edilmiştir.

KAYNAKÇA

- Anonim (1994). *Doğu-Batı Arası Bir Gökkuşuğu Selçuklu Sikkeleri*. İstanbul: YKB Kataloğu.
- Aksu, Hatice (1998). *Rumi Motifinin Kökeni*. Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji ve Sanat Tarihi Ana Bilim Dalı Türk İslam Sanatları Programı. Doktora Tezi. İstanbul.
- Arık, Sezai (2018). *Kayseri Arkeoloji Müzesinde Bulunan Bir Grup Anadolu Selçuklu Sikkeleri*. Yüksek Lisans Tezi. Kayseri.
- Arseven, Celal Esad (1984). *Türk Sanatı*. Cem Yayınevi.
- Artuk İbrahim ve Artuk Cevriye (1970). *İstanbul Arkeoloji Müzeleri Teşhirdeki İslami Sikkeler Kataloğu*. İstanbul.
- Artuk, İbrahim (1972). "II. Keyhüsrev'in Üç Oğlu Adına Kesilen Sikkeler". Ankara: *Malazgirt Armağanı*. 269-286.
- Artuk, İbrahim (1995). "Fels". *TDVİA*. Cilt:12. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 309-311.
- Ateş, Süleyman (1975). *Kur'an-ı Kerim ve Yüce Meâli*. Ankara: Kılıç Kitapevi.
- Aykut, Şevki Nezih (2000). *Türkiye Selçuklu Sikkeleri I*. İstanbul: Eren Yayıncılık.
- Çaycı, Ahmet (2000). "Selçuklu ve Artuklu Sikkelerinde Zodiak Tasvirleri". *I. Uluslar arası Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Kongresi*.
- Çaycı, Ahmet (2002). *Anadolu Selçuklu Sanatında Gezegen ve Burç Tasvirleri*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Çaycı, Ahmet (2008). *Selçuklular'da Egemenlik Sembolleri*. İstanbul: İz Yayıncılık.
- Damalı, Atom (2001). *150 Devlet 1500 Sultan İslam Sikkeleri*. İstanbul: Nilüfer Vakfı Yayınları.
- Dursun, Necla (2014). "Mardin Müzesi Sikke Koleksiyonu Örneklerine Göre Abbasi Sikkelerinde Yazı-Kompozisyon İlişkisi". *İstem Dergisi*. 157-177.

- Erkiletlioğlu Halit ve Güler Oğuz (1996). *Türkiye Selçuklu Sultanları ve Sikkeleri*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Yayınları.
- Eser, Erdal (2006). “Anadolu Selçuklu Dönemi’nde Sultani Pul: Sikke II. Gıyaseddin Keyhüsrev Dönemi Figürlü Sikkeleri”. *IX. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu 21-23 Nisan 2005*. Erzurum.
- Eser, Erdal (2009). “Asyatik Evren İmgesi Sekiz Kollu Yıldız”. *Kök Araştırmalar*. 2005/2:65-85.
- Galib, İsmail (1971). *Takvîm-i Meskûkât-î Selçûkiyye*. Ankara.
- Jacobson, Esther (1993). *The Deer Goddess Of Ancient Siberia*. Leiden: E.J.Brill.
- Kucur, Sadi S. (2018). “Selçuklu’nun İktidar Alâmeti Sikkeler”. *Derin Tarih Dergisi*. 100-105.
- Mülayim, Selçuk (1998). “Selçuklu Sikkelerinde Yazı-Dışı Unsurlar”. Antalya: *Antalya 5. Selçuklu Semineri Bildiriler ve Seçkiler*. 12-15.
- Ögel, Semra (1986). *Anadolu Selçuklu Sanatı Üzerine Görüşler*. İstanbul: Matbaa Teknisyeni Basımevi.
- Ögel, Semra (1966). *Anadolu Selçukluları’nın Taş Tezyinatı*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları. 77-78.
- Öney, Gönül (1971). “Anadolu Selçuklu Mimarisinde Arslan Figürü”. *Anadolu*. 1-65
- Parlar, Gündegül (2001). “Anadolu Selçuklu Sikkelerinde Bitkisel Bezemeler Rumi ve Palmet Motifleri”. *Prof. Dr. Zafer BAYBURTLUOğLU Armağanı Sanat Yazıtları*. Kayseri: 479 -493.
- Parlar, Gündegül (2001). *Anadolu Selçuklu Sikkelerinde Yazı Dışı Figüratif Ögeler*. Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Sahillioğlu, Halil (1994). “Dinar”. *TDVİA*. Cilt:9. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 352-355.
- Sahilloğlu, Halil (1994). “Dirhem”. *TDVİA*. Cilt:9. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 368-371.

Serin, Muhittin (2010). “Sülüs”. *TDVİA*. Cilt:38. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 128-130.

Tekin, Oğuz (2009).“Sikke”. *TDVİA*. Cilt:37. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 179-184.

Turan, Osman (2017). *Selçuklular Zamanında Türkiye*. İstanbul: Ötüken Neşriyat A.Ş.

Yıldırım, Mustafa, Tekin, Ali (2018). “Side Müzesi’ndeki Anadolu Selçuklu Sikkeleri: II.

İzzeddin Keykavus, IV. Rükneddin Kılıçarslan, II. Alâeddin Keykubad Dönemi”. *İstem Dergisi*. 47-67.

Zennûn, Yusuf, Serin, Muhittin (2002).“Rumi”. *TDVİA*. Cilt:26. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 342-34

EKLER

Ek 1

Müze Env: 4536

Dönem: II. Keykavus

Ağırlık: 2,95 gr

Çap: 21 mm

Müze Env: 4540

Dönem: II. Keykavus

Ağırlık: 3gr

Çap: 22 mm

Müze Env: 4549

Dönem: 3 Kardeşler

Ağırlık: 2,90 gr

Çap: 21 mm

Müze Env: 4547

Dönem: 3 Kardeşler

Ağırlık: 2,95 gr

Çap: 22 mm

Müze Env: 3947

Dönem: IV. Kılıç Arslan

Ağırlık: 2,95 gr

Çap: 23 mm

Müze Env: 3950

Dönem: IV. Kılıç Arslan

Ağırlık: 2,85 gr

Çap: 21 mm

Müze Env: 3952

Dönem: IV. Kılıç Arslan

Ağırlık: 3 gr

Çap: 22 mm

Müze Env: 3953

Dönem: IV. Kılıç Arslan

Ağırlık: 2,85 gr

Çap: 22 mm

Müze Env: 3619 Dönem: III. Keyhüsrev Ağırlık: 3gr Çap: 23 mm	Müze Env: 3625 Dönem: III. Keyhüsrev Ağırlık: 3gr Çap: 21,5 mm
---	---

Müze Env: 3633 Dönem: III. Keyhüsrev Ağırlık: 2,95 gr Çap: 22 mm	Müze Env: 3635 Dönem: III. Keyhüsrev Ağırlık: 3gr Çap: 22 mm
---	---

Müze Env: 3643	Müze Env: 3648
Dönem: III. Keyhüsrev	Dönem: III. Keyhüsrev
Ağırlık: 3,05 gr	Ağırlık: 3gr
Çap: 23 mm	Çap: 22 mm

Müze Env: 3700	Müze Env: 3720
Dönem: III. Keyhüsrev	Dönem: III. Keyhüsrev
Ağırlık: 3 gr	Ağırlık: 2,85 gr
Çap: 22 mm	Çap: 23 mm

Müze Env: 3726

Dönem: III. Keyhüsrev

Ağırlık: 2,90 gr

Çap: 22,5 mm

Müze Env: 3740

Dönem: III. Keyhüsrev

Ağırlık: 2,90 gr

Çap: 23 mm

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : **Mercan EKİCİ**
Uyruğu : **T.C**
Doğum Tarihi ve Yeri : **08.11.1987**
e-posta : **mercanekici666@gmail.com**

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Yılı
Lisans	CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ	2014
Yüksek Lisans	CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ	

İŞ TECRÜBESİ

Tarih	Kurum	Görev
-------	-------	-------

YABANCI DİL BİLGİSİ

Yabancı Dilin Adı KPDS () ÜDS () TOEFL () EILTS ()